

Bonum Pankki Oyj

**TOIMINTAKERTOMUS
JA TILINPÄÄTÖS**

1.1.–31.12.2018

SISÄLTÖ

TOIMINTAKERTOMUS TILIKAUDELTA 1.1.–31.12.2018	3
Toimintaympäristö	3
POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä	3
Bonum Pankin liiketoiminta	4
Taloudellinen asema	5
Luottoluokitus	7
Osakkeet ja oma pääoma	7
Vakavaraisuuden hallinta, riskien hallinta ja riskiasema	8
Pankin hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä	14
Palkitsemisjärjestelmä	14
Keskeisimmät ulkoistetut toiminnot	16
Talletussuoja	16
Yhteiskuntavastuu	16
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	16
Vuoden 2019 näkymät	16
Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käytöstä	16
TILINPÄÄTÖS 1.1.–31.12.2018	17
Tuloslaskelma	17
Laaja tuloslaskelma	17
Tase	18
Oman pääoman muutosten laskelma	19
Rahavirtalaskelma	20
Liite 1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	21
Liite 2 Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet	34
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	46
Liite 3 Korkotuotot ja -kulut	46
Liite 4 Palkkiotuotot ja -kulut, netto	46
Liite 5 Sijoitusten nettotuotot	47
Liite 6 Liiketoiminnan muut tuotot	47
Liite 7 Henkilöstökulut	47
Liite 8 Liiketoiminnan muut kulut	48
Liite 9 Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	48
Liite 10 Tuloverot	49
Liite 11 Rahoitusvarojen ja -velkojen tuloslaskelmaerät arvostusluokittain	50
Varoja koskevat liitetiedot	51
Liite 12 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	51
Liite 13 Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti	52
Liite 14 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	54
Liite 15 Käteiset varat	55
Liite 16 Lainat ja saamiset	55
Liite 17 Sijoitusomaisuus	56
Liite 18 Aineettomat hyödykkeet	57
Liite 19 Aineelliset hyödykkeet	58
Liite 20 Muut varat	58
Liite 21 Tuloverot	58
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot	60
Liite 22 Velat luottolaitoksille ja asiakkaille	60
Liite 23 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	60
Liite 24 Muut velat	60
Liite 25 Oma pääoma	61
Muut liitetiedot	62
Liite 26 Annetut vakuudet	62
Liite 27 Taseen ulkopuoliset sitoumukset	62
Liite 28 Muut vuokrasopimukset	62
Liite 29 Lähipiiritiedot	63
Liite 29 Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	63
Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus	64

TOIMINTAKERTOMUS TILIKAUDELTA 1.1.–31.12.2018

Toimintaympäristö

Suomen talouskasvu jatkui hyvänä vuonna 2018. Ennätysvahvaan vuoden 2017 talouskasvuun verrattuna kasvu kuitenkin hidastui. Vaikka maailmantalouden kasvuvauhtikin oli hyvällä tasolla, kasvun jatkumista uhkaava epävarmuus lisääntyi.

Vuonna 2016 sovittu työmarkkinoiden kilpailukyky-sopimus paransi Suomen viennin hintakilpailukykyä. Myös sen jälkeen sovitut palkkaratkaisut ovat kilpailijamaihin verrattuna maltillisia.

Suomen kannalta tärkeimpien vientimaiden positiivinen talouskehitys näkyi myös viennin kysynnän vahvuudessa. Rakentamisen vauhti säilyi edelleen vilkkaana, mutta rakennuslupien määrän putoaminen enteili rakentamisen hidastumista. Talouden vahva veto tuki työllisyysastetta, joka vuoden lopussa nousi hallituksen asettamalle 72 prosentin tavoitetasolle. Samalla työttömyys painui lähelle 7 prosentin tasoa.

Suomen velkaantumiskehityksessä nähtiin pitkään odotettu käänne, kun velkaantumisaste kääntyi vahvan talouskasvun myötä laskuun. Velan kokonaisuusmäärä jatkoi kuitenkin kasvuaan. Myös kotitalouksien velkaantuminen jatkui, ja säästämisaste oli negatiivinen. Etenkin pääkaupunkiseudulle suuntautuva muutoliike ja sijoittajien kysyntä pitivät kasvukeskusten asuntohinnat yhä nousussa. Kasvukeskusten ulkopuolella asuntojen kysyntä oli kuitenkin selvästi maltillisempaa, ja hintataso joko aleni tai pysyi entisellä tasollaan.

Finanssivalvonta huolestui kotitalouksien velkaantumisen kasvusta ja kiristi lainakattoa 1.7.2018 alkaen. Myös kulutusluottojen lisäsääntelyä alettiin valmistella vuoden lopulla.

Euroalueella korkotaso ja -näkömät olivat edelleen maltillisia ja lyhyet markkinakorot säilyivät negatiivisina. Euroopan keskuspankki on jo pitkään pitänyt euroalueen korkotason matalana suurimittaisella korko- ja rahamääräelvytyksellä. Vuoden aikana nähtiin kuitenkin jo ensimmäiset viitteet suunnanmuutoksesta. Osto-ohjelman kasvu päättyi ja 12 kuukauden euribor-koroissa nähtiin käänne ylöspäin. EKP ei kuitenkaan vielä tehnyt muutoksia ohjauskorkoihin.

Pankkitoimintaan vaikuttavat sääntelymuutokset jatkuivat vuoden 2018 aikana. Vuoden alussa voimaan tulivat siirtymäkauden jälkeen täysimääräisenä maksuvalmiutta säätelevä LCR-sääntely, maksupalveludirektiivi (PSD2) ja IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardi. Toukokuussa puolestaan voimaan tulivat EU:n tietosuoja-asetus (GDPR) sekä tietosuojadirektiivi. Kotitalouksien suoraa osakesäästämistä helpottaa niin kutsuttua osakesäästötiliä alettiin valmistella. Osakesäästötilin toivotaan lisäävän kotitalouksien osakesäästämisen, ja -sijoittamisen suosiota.

POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä

POP Pankki -ryhmä on suomalainen finanssiryhmä, joka tarjoaa vähittäispankkipalveluja henkilöasiakille, pienyrityksille, maa- ja metsätalousyrityksille sekä vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille. POP Pankki -ryhmän tavoitteissa korostuu terveen ja kannattavan liiketoiminnan lisäksi asiakaskokemuksen kehittäminen. POP Pankki -ryhmällä tarkoitetaan 31.12.2015 syntyneitä uutta juridista kokonaisuutta, jonka muodostavat POP Pankit ja POP Pankkiliitto osk sekä näiden määräysvallassa olevat yhteisöt. POP Pankki -ryhmän merkittävimmät asiakasliiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat:

- 26 POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankkia, jotka käyttävät markkinointinimeä POP Pankki.
- Bonum Pankki Oyj, joka on POP Pankkien keskusluottolaitos ja POP Pankkiliitto osk:n tytäryhtiö.
- Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka käyttää aputoiminimeä POP Vakuutus.

POP Pankit ja Bonum Pankki Oyj ovat POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia. POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös POP Holding Oy ja sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen yhteisvastuun piirissä.

Bonum Pankin liiketoiminta

Bonum Pankki Oyj (Bonum Pankki) kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään ja vastaa 26 POP Pankin keskusluottolaitospalveluiden tuottamisesta. Pankissa on kuluneen vuoden aikana jatkettu edelleen palveluiden kehittämistä yhteenliittymän strategian mukaisesti. Palveluiden kehittämisellä Bonum Pankki pyrkii vahvistamaan POP Pankkien liiketoimintaa ja kustannustehokkuutta mahdollistamalla terveen ja kannattavan kasvun.

Bonum Pankin rooli POP Pankkien yhteenliittymän jäsenpankkien palveluntarjoajana on vahvistunut. Rahoituksen välitys POP Pankeille on tehostunut vuoden aikana merkittävästi. Bonum Pankilla on 750 miljoonan joukkovelkakirjalainaohjelma, jonka puitteissa laskettiin vuonna 2016 liikkeeseen vakuudeton 100 miljoonan euron kolmen vuoden seniorilaina. Lisäksi pankilla on 150 miljoonan euron sijoitustodistusohjelma, jota päätettiin joulukuussa korottaa 250 miljoonaan euroon. Yhteenliittymän jälleenrahoituksen lähteiden monipuolistamista valmisteltiin vuoden loppupuolella. Bonum Pankki on vakiinnuttanut sisäisen pankin toiminnan olennaiseksi osaksi yhteenliittymän rahoituksen välitystä ja POP Pankit käyttävät säännöllisesti sisäistä luototusmahdollisuutta.

Yhteenliittymän yritysluototusmahdollisuuksia on vahvistettu kehittämällä Bonum Pankissa uusi POP Pankeille tarjottava tuote, jonka avulla yhteenliittymän pankeilla on yhdessä mahdollisuus tarjota aikaisempaa suurempia yritysluottoja. Tuote aiotaan ottaa käyttöön tilikauden 2019 aikana.

Vuoden 2018 aikana robotiikan hyödyntämistä jatkettiin sekä Bonum Pankin että POP Pankkien työprosesseissa. Robotiikan avulla voidaan tehostaa prosesseja sekä vähentää manuaalisyötä ja siitä mahdollisesti aiheutuvia virheitä.

Keskusluottolaitospalveluiden lisäksi Bonum Pankki vastaa POP Pankkien asiakkaiden maksukorttien ja korttiluottojen myöntämisestä ja ylläpidosta. Bonum Pankki on Visa Europen osakkeenomistaja ja välittää Visan tavaramerkin alla toimivia korttituotteita. Pankki on jatkanut korttiprosessoinnin tehostamista vuoden aikana.

POP Pankki -ryhmän digitaalinen liiketoiminta laajeni vuoden 2018 lopulla, kun Bonum Pankki toi markkinoille POP Pikalainan. POP Pikalaina on täysin digitaalinen vakuudeton kulutusluotto, jota tarjotaan myös muille kuin POP Pankkien asiakkaille.

Taloudellinen asema

TULOS

Bonum Pankin tilikauden tulos oli 192 tuhatta euroa (118 tuhatta euroa 1.1.-31.12.2017). Tilikauden tulos muodostuu pääosin POP Pankeille tarjotuista keskusluottolaitospalveluiden korko- ja palkkiotuotoista sekä korttiliiketoiminnan tuotoista. Pankin kulu-tuotto -suhde oli 94,9 prosenttia (95,6).

Pankin tuloslaskelmaerät ovat kehittyneet vuoteen 2017 verrattuna seuraavasti:

(1 000 €)	1.1.-31.12. 2018	1.1.-31.12. 2017	Muutos-%
Korkotuotot	4 016	3 758	6,9
Korkokulut	-1 706	-1 562	9,2
Korkokate	2 310	2 196	5,2
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	6 235	5 037	23,8
Sijoitusten nettotuotot	466	376	23,9
Liiketoiminnan muut tuotot	661	612	8,2
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	9 672	8 220	17,7
Henkilöstökulut	-1 862	-1 337	39,3
Liiketoiminnan muut kulut	-6 712	-5 936	13,1
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-607	-588	3,3
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-9 180	-7 861	16,8
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	-245	-	N/A
Arvonalentumistappiot lainoista ja saamisista	-	-210	N/A
Tulos ennen veroja	246	149	65,3
Tuloverot	-54	-31	75,0
Tilikauden tulos	192	118	62,80

Liiketoiminnan yhteenlasketut tuotot olivat 9 672 tuhatta euroa (8 220). Pankin korkokatteeksi muodostui 2 310 tuhatta euroa (2 196). Nousua edellisvuoteen verrattuna oli 5,2 prosenttia. Matala korkotaso ja negatiiviset rahamarkkinakorot ovat edelleen haastavia pankin korkotuottojen osalta. Nettopalkkiotuotot kasvoivat 6 235 tuhanteen euroon (5 037). Palkkiotuotot ovat pääosin maksujenvälityspalkkioita ja korttiliiketoiminnan tuottoja.

Sijoitusten nettotuotot nousivat 466 tuhanteen euroon (376). Sijoitusten nettotuotot muodostuvat pääasiassa valuuttatoiminnan nettotuotoista. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 661 tuhatta euroa (612), ja ne koostuvat pääosin Bonum Pankin keskusluottolaitostoiminnan rakentamisesta POP Pankeilta perityistä maksuista.

Liiketoiminnan kulut olivat yhteensä 9 180 tuhatta euroa (7 861). Henkilöstökulut nousivat 1 862 tuhanteen euroon (1 337). Henkilöstökulut muodostuvat palkkakuluista, sekä eläke- ja muista henkilösivukuiluista. Kulujen nousu johtui henkilöstömäärän kasvusta sekä toimitusjohtajan vaihtumisesta aiheutuneista kertaluonteisista kuluista. Liiketoiminnan muut kulut nousivat edellisvuoteen verrattuna ja olivat 6 712 tuhatta euroa (5 936). Nousu aiheutui pääosin toimisto- ja ICT kulujen kasvusta.

TASE

Bonum Pankin tase kasvoi vuoden 2018 aikana 606 015 tuhanteen euroon (556 310 tuhatta euroa 31.12.2017).

Pankin tase-erät ovat kehittyneet edelliseen vuoteen verrattuna seuraavasti:

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Varat		
Käteiset varat	68 137	38 281
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	235 339	172 914
Lainat ja saamiset asiakkailta	41 444	35 791
Sijoitusomaisuus	255 960	305 497
Aineettomat hyödykkeet	2 629	1 833
Aineelliset hyödykkeet	26	39
Muut varat	2 233	1 711
Verosaamiset	248	244
Varat yhteensä	606 015	556 310
Velat		
Velat luottolaitoksille	414 973	405 688
Velat asiakkaille	9 983	4 801
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	142 399	109 713
Muut velat	6 604	3 682
Verovelat	344	456
Velat yhteensä	574 302	524 340
Oma pääoma		
Osakepääoma	10 000	10 000
Rahastot	20 498	20 556
Kertyneet voittovarot	1 215	1 414
Oma pääoma yhteensä	31 713	31 970
Velat ja oma pääoma yhteensä	606 015	556 310

Bonum Pankin vähimmäisvarantotalletus Suomen Pankkiin 31.12.2017 on siirretty vertailutiedoissa käteisistä varoista saamisiin luottolaitoksilta.

KESKEISET TUNNUSLUVUT JA NIIDEN LASKENTAKAAVAT

	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016
Kulu-tuotto -suhde, %	94,9	95,6	82,7
ROA	0,03	0,02	0,22
ROE	0,60	0,44	4,66
Vakavaraisuussuhde (TC) %	43,7	53,2	28,7
Omavaraisuusaste	5,2	5,7	4,7

Kulu-tuotto -suhde, %

$$\frac{\text{Liiketoiminnan kulut yhteensä}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

$$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Oman pääoman tuotto (ROE), %

$$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Vakavaraisuussuhde (TC), %

$$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

$$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Luottoluokitus

S&P Global Ratings vahvisti toukokuussa Bonum Pankin pitkäaikaisen investointitason (investment grade) luottoluokituksen tasolle BBB ja lyhytaikaisen luottoluokituksen tasolle A-2. Näkymät ovat edelleen vakaat. S&P Globalin antama vakaa näkymä kuvastaa POP Pankki -ryhmän vahvaa vakavaraisuutta sekä odotuksia yhteenliittymän myötä paranevasta tehokkuudesta.

Osakkeet ja oma pääoma

31.12.2018 Bonum Pankilla oli 900 000 osaketta, jotka ovat kokonaan POP Pankkiliitto osk:n omistuksessa. Pankilla ei ole hallussa yhtiön omia osakkeita.

Bonum Pankin osakepääoma oli tilikauden päättyessä 10 000 tuhatta euroa (10 000). Oma pääoma yhteensä oli 31 713 tuhatta euroa (31 970).

Vakavaraisuuden hallinta, riskien hallinta ja riskiasema

RISKIENHALLINNAN PERIAATTEET JA ORGANISOINTI

Bonum Pankin riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikki merkittävät liiketoiminnasta aiheutuvat riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan ja että niitä valvotaan säännöllisesti ja että ne ovat oikeassa suhteessa pankin riskinkantokykyyn. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että pankki ei ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä muodostuisi oleellista uhkaa pankin, keskusyhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. Riskejä koskeva ohjeistus ja päätöksentekonoudattavat terveitä ja varovaisia liiketoiminnan periaatteita.

Merkittävimmät Bonum Pankin liiketoimintaan liittyvät riskit ovat luottoriski, likviditeettiriski ja korkoriski. Pankin liiketoiminnan suunnitteluun pohjautuva hallituksen vahvistama riskistrategia linjaa liiketoiminnan riskinottohalukkuuden. Liiketoimintaa harjoitetaan maltillisella riskitasolla niin, että riskit pystytään täysimääräisesti hallitsemaan.

Bonum Pankin hallitus vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, ohjeet ja rajoitteet liiketoiminnan riskitasoille sekä riskinottovaltuudet. Toimiva johto vastaa päivittäisen liiketoiminnan riskienhallinnasta riskirajoitteiden ja riskinottovaltuuksien puitteissa. Toimiva johto vastaa myös sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallintajärjestelmien riittävydestä. Pankin riippumaton riskienvalvonta vastaa liiketoiminnan riskirajoitteiden ja vakavaraisuuden valvonnasta sekä raportoinnista hallitukselle ja yhteenliittymän keskusyhteisön riippumattomalle riskienvalvontatoiminnolle. Pankin compliance-toiminto valvoo, että pankki noudattaa toiminnassaan lakia, asetuksia, viranomaisen antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä yhteenliittymän keskusyhteisön antamia ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita.

Bonum Pankki on POP Pankkien yhteenliittymän keskusluottolaitos ja samalla jäsenluottolaitos. POP Pankkiliitto osk yhteenliittymän keskusyhteisönä valvoo Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisesti riskienhallintajärjestelmien riittävyttä ja toimivuutta jäsenluottolaitoksissa. Keskusyhteisö antaa jäsenluottolaitoksille

niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Lisäksi jäsenluottolaitoksille on asetettu yhteisiä liiketoiminnan ohjausrajoja, joilla varmistetaan siitä, että yksittäisen jäsenluottolaitoksen ottamat riskit ovat hyväksyttävissä rajoissa.

Yhteenliittymän riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita, organisointia ja sisäisen valvonnan järjestämistä kuvataan tarkemmin POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen liitteessä 4. EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) edellyttämät riskejä koskevat tiedot on esitetty erillisessä Pilari III raportissa. POP Pankki -ryhmän tilinpäätös on saatavissa POP Pankkiliitto osk:n toimitiloista osoitteesta Hevosenkenkä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi.

LIKETOIMINNAN RISKIT

Luottoriskit

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä sopimuksen mukaisia maksuvelvoitteitaan. Bonum Pankin liiketoiminnan luottoriski muodostuu likviditeettireservin sijoitustoiminnasta sekä pankkitoiminnasta, johon kuuluu korttiliiketoiminta ja muu vähittäispankkitoiminta. Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa sijoitustoiminnasta ja muista asiakkasaamisista syntyvien luottoriskien tulos- ja vakavaraisuusvaikutukset hallittavalle tasolle.

Bonum Pankin sijoitusomaisuus oli tilikauden lopussa 255 960 tuhatta euroa (304 699). Likviditeettireserviin kuuluvat sijoitusomaisuuserät sisältää valtioiden, kuntien, luottolaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, joista osa on vakuudellisia ja EKP vakuuskelpoisia arvopapereita. Lisäksi pankilla oli likviditeettiportfolioon kuuluvia lyhytaikaisia pankkisaamia yhteensä 4 072 tuhatta euroa (1 016). Sijoitustoiminnan luottoriskiä hallitaan pääasiassa rajaamalla sijoituskohteiden luottokelpoisuutta sekä hajauttamalla sijoitusomaisuutta toimialoittain, vastapuolittain sekä instrumenttiluokittain.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Korttiliiketoiminnan luottotappiot ovat pysyneet maltillisella tasolla suhteessa

luottokannan kokoon. Korttiliiketoiminnan luottorisien hallinta perustuu maltilliseen luottopolitiikkaan, hakemuspisteytysmalliin sekä asiakkaan maksukyvyyn arviointiin. Muun pankkitoiminnan luottorisien hallinta perustuu asiakkaan maksukyvyyn arviointiin sekä riittäviin ja turvaaviin vakuuksiin. Luottorisien seuranta perustuu maksuviiveiden ja järjestämättömien saamisten jatkuvaan seurantaan, luottosalkun laadun seurantaan sekä odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) määrän seurantaan.

Vähittäispankkitoiminnan luottokanta kasvoi tilikaudella 15,8 prosenttia päätyen 41 444 tuhanteen euroon (35 791). Henkilöasiakkaille myönnettyjen lainojen osuus luottokannasta oli 99,5 prosenttia (99,2). Korttiluottojen luottokanta kasvoi tilikaudella 8,0 prosenttia päätyen 34 970 tuhanteen euroon (32 373). Vuonna 2018 korttiluottoista kirjattiin luottotappioita 271 tuhatta euroa (233). Muista pankkitoiminnan eristä ei ole kirjattu luottotappioita eikä niissä ole järjestämättömiä saamia.

Luottoihin ja saamisiin kohdistuvat odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) pienenevät tilikauden aikana 3,0 prosenttia päätyen 561 tuhanteen euroon. Arvon alentumisia koskevat kirjanpitosäännökset muuttuivat 1.1.2018, kun pankki siirtyi soveltamaan IFRS 9 -standardia. Arvon alentumisten historiatietoja ei ole oikaistu.

Bonum Pankin yli 90 päivää erääntyneenä olleet saamiset olivat 0,80 prosenttia (0,88) luottokannasta. 30-90 päivää erääntyneenä olleet saamiset olivat vuoden 2018 lopussa 0,10 prosenttia (0,08) luottokannasta.

Luottoriskille alttiita tase-eriä oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 300 444 tuhatta euroa (341 506). Taseen ulkopuolisia sitovia luottolupauksia Bonum Pankilla oli 108 616 tuhatta euroa (101 283), jotka muodostuivat pääasiassa korttiluottojen vapaista luottolimiiteistä ja POP Pankkien maksuvalmiuslimiiteistä.

Bonum Pankin yhdelle asiakkaalle ja/tai asiakaskokonaisuudelle, myöntämien luottojen kokonaismäärä ei saa ylittää EU:n vakavaraisuusasetuksessa N:0 575/2013, muissa säädöksissä tai Finanssivalvonnan tai muun valvontaviranomaisen antamissa määräyksissä ja ohjeissa vahvistettuja enimmäismääriä.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriski voidaan jakaa lyhyen aikavälin maksuvalmiusriskiin ja pitkän aikavälin rakenteelliseen rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa pankki ei suoriudu maksuvelvoitteistaan ilman vaikeuksia. Rakenteellinen rahoitusriski tarkoittaa jälleenrahoitusriskiä, joka muodostuu taseen saamisten ja velkojen maturiteettieroista.

Likviditeettiriskeihin varaudutaan ylläpitämällä likviditeettireserviä, jonka turvin pankki kykenee selviytymään ilman ulkopuolista rahoitusta niin pitkään, että poikkeuksellisten olojen varalle laadittu rahoituksen jatkuvuus suunnitelma voidaan ottaa käyttöön täysimääräisesti. Likviditeettireservi muodostuu LCR kelpoisista likvideistä varoista, keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista varoista, sekä lyhyistä pankkisaamisista.

Maksuvalmiusriskin mittaamisen keskeinen tunnusluku on EU:n vakavaraisuusasetuksessa määritelty maksuvalmiusvaatimus (LCR). LCR-suhdeluvun vähimmäisvaatimus on 100 prosenttia. POP Pankkien yhteenliittymän LCR-suhdeluku oli vuoden 2018 lopussa 151,3 prosenttia (142,9).

Bonum Pankki vastaa keskusluottolaitoksena POP Pankkien yhteenliittymän LCR-suhdeluvun hallinnasta ja seuraa jäsenpankkien maksuvalmiustilannetta. Bonum Pankki vastaa yhteenliittymän pitkäaikaisen rahoituksen hankinnasta ja toimii muiden jäsenluottolaitosten sisäisenä pankkina. Pankin rahoitusrakenteen suunnittelu perustuu koko yhteenliittymän likviditeetti- ja rahoitussuunnitteluun sekä keskusyhteisön niille antamiin tavoitteisiin ja ohjausrajoihin.

Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen tai muiden markkinahintojen muutosten vaikutusta pankin tulokseen ja vakavaraisuuteen. Markkinariskin hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa riskit hyväksyttävälle tasolle ja seurata riskiasemaa ajantasaisesti. POP Pankkien yhteenliittymässä keskusyhteisön hallitus vahvistaa markkinariskistrategian ja markkinariskin hallinnan ohjeet, jotka luovat pohjan markkinariskin

hallinnalle Bonum Pankissa. Pankin hallitus vahvistaa markkinariskeille asetettavat enimmäismäärät ja sijoitussuunnitelman. Vakavaraisuuden hallintaprosessi on keskeinen rahoitustaseen sisältämän markkinariskin mittaamisen ja seurannan prosessi, jossa markkinariskien pääomavaraukset asetetaan.

Korkoriski

Bonum Pankin liiketoiminnan merkittävin markkinariski on korkoriski. Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten vaikutusta taseen ja taseen ulkopuolisten erien markkina-arvoon tai korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu saatavien ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista sekä eriaikaisista korontarkistus- ja eräntymisajankohdista. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on vakauttaa pankin taseen korkoriski tasolle, jossa liiketoiminta on kannattavaa, mutta tulos tai vakavaraisuus ei ole uhattuna voimakkaissakaan korkoympäristön muutoksissa.

Korkoriskiä syntyy likviditeettireservin sijoitustoiminnasta sekä pankkiliiketoiminnan rahoitustaseesta. Pankki ei käyttänyt johdannaisia vuonna 2018.

Bonum Pankki seuraa korkoriskiä taseen nykyarvomenetelmällä ja dynaamisella tuloriskimallilla kuukausittain. Nykyarvomenetelmä mittaa taseen laskennallisen markkina-arvon muutosta korkojen muuttuessa. Nykyarvomenetelmässä taseen markkina-arvo lasketaan yksittäisten tase-erien odotettujen kassavirtojen nykyarvona. Sijoituserien korko- ja luottospread-muutoksien aiheuttamia markkina-arvojen muutoksia eri korkoskenaarioissa seurataan erillisillä korkoherkkyysmittareilla. Tuloriskimallilla ennustetaan suunnitellun taseen korkokatteen kehitystä ja muutosta erilaisissa markkinakorkoskenaarioissa seuraavan viiden vuoden aikajänteellä.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa olennaiset liiketoiminnan operatiiviset riskit ja minimoida niiden toteutumismahdollisuus ja vaikutukset. Tavoitteeseen pyritään lisäksi henkilöstön jatkuvalla kehittämisellä ja kattavilla toimintaohjeilla sekä sisäisen valvonnan toimenpiteillä muun muassa eriyttämällä mahdollisuuksien mukaan asioiden valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano ja valvonta toisistaan.

Bonum Pankin merkittävimpiin uusiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan tuotehallintamenettelyssä. Pankki tekee vuosittain operatiivisten riskien itsearviointin tekemiensä riskikartoitusten perusteella, joissa hyödynnetään operatiivisten riskien tapahtumaseurantaa. Osa operatiivisten riskien mahdollisista tappioista suojataan vakuutusturvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Strateginen riski

Strategisella riskillä tarkoitetaan pankin toimintaympäristön kehitykseen nähden väärän strategian tai liiketoimintamallin valinnasta johtuvia menetyksiä. Menetykset voivat johtua myös strategian toteuttamisen epäonnistumisesta, kilpailuympäristön odottamattomista muutoksista tai liian hitaasta reagoinnista muutoksiin.

Bonum Pankin liiketoimintasuunnitelmassa määriteltyjen strategisten tavoitteiden mukaisesti Bonum Pankin on pystyttävä varmistamaan POP Pankkien tarvitsemat perustoiminnot. Potentiaalisia strategisia uhkavia on huomioitu pääomatarvetta arvioitaessa. Liiketoimintasuunnittelussa keskitytään yhteenliittymän jäsenpankkien tarvitsemien keskusluottolaitostointojen kehittämiseen ja uuden liiketoiminnan vakiinnuttamiseen.

Bonum Pankin strategisia riskejä pyritään minimoimaan päivittämällä strategiset ja vuositason suunnitelmat säännöllisesti. Suunnittelussa hyödynnetään analyyssejä POP Pankki -ryhmän tilasta ja liiketoiminnan kehityksestä sekä analyyssejä ja ennusteita toimialan, kilpailutilanteen ja taloudellisen toimintaympäristön kehityksestä.

VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa Bonum Pankin pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan pankin liiketoimintasuunnitelman toteuttamisesta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan pankin jatkuva ja häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi koko yhteenliittymän ja muiden jäsenluottolaitosten liiketoiminnan suunnitteluun.

Bonum Pankki tunnistaa ja arvioi toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittaa riskinkantokykynsä vastaamaan riskien yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi pankki asettaa riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laatii pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Pääomasuunnitelman laatimisessa käytetään keskusyhteisön riskienhallinnan määrittelemiä laskentamenetelmiä.

Bonum Pankin omat varat muodostuvat osakepääomasta, kertyneistä voittovaroista sekä muista vapaista rahastoista, joista vähennetään EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 mukaiset vähennyserät. Vuoden 2018 lopussa pankin omat varat yhteensä olivat 28 845 tuhatta euroa (30 288), joka muodostui kokonaisuudessaan ydinpääomasta (CET1).

Vuoden 2018 lopussa Bonum Pankin vakavaraisuussuhde oli 43,7 prosenttia (53,2) ja ydinpääoman suhde riskipainotettuihin eriin 43,7 prosenttia (53,2). Pankki ei lue tilikauden aikana kertynyttä voittoa omiin varoihin. Pankin vakavaraisuus on pysynyt korkealla tasolla vuoden 2017 lopun 10 miljoonan euron pääomalisäyksen jälkeen. Vakavaraisuuden odotetaan jatkossa normalisoituvan keskusluottolaitostoimintojen ja pankkiliiketoiminnan laajenemisen vuoksi, jonka odotetaan kasvattavan pankin riskipainotettujen saamisten määrää.

Lakisääteline alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja ydinpääomalle 4,5 prosenttia. Vuoden 2015 alussa otettiin 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksen lisäksi käyttöön kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 prosenttia sekä muuttuva lisäpääomavaatimus, jonka viranomaiset voivat tarvittaessa asettaa 0 - 2,5 prosentin tasolle.

Bonum Pankki julkistaa vakavaraisuuslaskennan kannalta olennaiset tiedot vuosittain osana toimintakertomustaan ja tilinpäätöksen liitetietoja. Puolivuosittain laadittavassa puolivuositarkastuksessa julkistetaan keskeiset vakavaraisuustiedot.

VAKAVARAISUUDEN YHTENVETO (1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	31 521	31 851
Vähennykset ydinpääomasta	-2 676	-1 563
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	28 845	30 288
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	0	0
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	0	0
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	0	0
Ensisijainen pääoma (T1=CET1+AT1)	28 845	30 288
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	0	0
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	0	0
Toissijainen pääoma (T2)	0	0
Omat varat yhteensä (TC=T1+T2)	28 845	30 288
Riskipainotetut erät yhteensä	65 955	56 970
- josta luottoriskin osuus	48 624	42 213
- josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	0	0
- josta markkinariskin osuus (valuuttariski)	1 266	998
- josta operatiivisen riskin osuus	16 064	13 758
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%)	43,7 %	53,2 %
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (T1-%)	43,7 %	53,2 %
Kokonaisvakavaraisuussuhde (TC-%)	43,7 %	53,2 %
Pääomavaatimus		
Omat varat yhteensä	28 845	30 288
Pääomavaatimus yhteensä*	6 952	6 044
Puskuri pääomavaatimukseen	21 893	24 244
* Pääomavaatimus yhteensä muodostuu minimivaatimuksesta 8%, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5% ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista		
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	28 845	30 288
Vastuut yhteensä	620 359	572 016
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	4,6 %	5,3 %

SISÄINEN VALVONTA

Sisäisellä valvonnalla pyritään varmistamaan siitä, että organisaatio toimii säännösten mukaisesti ja hallitsee riskejä kattavasti.

Bonum Pankin sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että pankissa eri tasoille asetetut päämäärät ja tavoitteet saavutetaan sovittuja ja asetettuja sisäisen valvonnan ohjeita noudattaen ja että toiminta on tehokasta ja luotettavaa. Sisäinen valvonta on pankin sisältä käsin tapahtuvaa hallintoelin-ten ja organisaation itsensä hoitamaa tarkkailua ja se kohdistuu ensisijaisesti toiminnan tilaan, laatuun ja tuloksiin. Sisäistä valvontaa toteuttavat hallitus, toimitusjohtaja, toimiva johto, esimiehet ja toimihenkilöt. Lisäksi toimihenkilöillä on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan poikkeamista ja laittomuuksista.

SISÄINEN TARKASTUS

Yhteenliittymän keskusyhteisö vastaa keskitetysti sisäisen tarkastuksen ohjaamisesta ja järjestämisestä yhteenliittymän keskusyhteisössä, jäsenluottolaitoksissa ja muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä. Bonum Pankin sisäinen tarkastus perustuu yhteenliittymän keskusyhteisön hallituksen ja hallintoneuvoston vahvistamiin sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteisiin sekä keskusyhteisön hallituksen hyväksymään tarkastussuunnitelmaan.

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on pankin toimintaorganisaation sisäisen valvonnan laajuuden ja riittävyyden arviointi sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden valvonta ja arviointi. Sisäinen tarkastus raportoi havainnoistaan ensisijaisesti pankin hallitukselle. Pankin hallitus käsittelee sisäisen tarkastuksen laatimat tarkastusyhteenvedot suoritettujen tarkastusten jälkeen. Sisäinen tarkastus raportoi säännöllisesti toiminnastaan ja havainnoistaan keskusyhteisön hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle (hallintoneuvostolle), hallituksen tarkastusvaliokunnalle (keskusyhteisön hallitukselle) ja toimitusjohtajalle.

Pankissa vuoden aikana toteutetut sisäiset tarkastukset on suorittanut PricewaterhouseCoopers Oy.

BONUM PANKIN HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Bonum Pankin varsinaisessa yhtiökokouksessa 3.4.2018 vahvistettiin vuoden 2017 tilinpäätös ja myönnettiin vastuuvapaus pankin hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle. Pankin hallitukseen kuului tilikauden alussa viisi jäsentä ja 29.1.2018 alkaen 4 jäsentä. Hallitus on kokoontunut vuoden aikana 19 kertaa.

Hallituksen varsinaiset jäsenet olivat:

Hallituksen puheenjohtaja 30.1.2018 alkaen	Pekka Lemettinen toimitusjohtaja
Hallituksen jäsen 29.1.2018 saakka	
Hallituksen puheenjohtaja 29.1.2018 saakka	Kirsi Salo toimitusjohtaja
Hallituksen jäsen 19.10.2018 alkaen	Arvi Helenius lakiasianjohtaja
Hallituksen jäsen 11.10.2018 saakka	Timo Hulkko johtaja
Hallituksen jäsen	Hanna Linna toimitusjohtaja
Hallituksen jäsen	Mikael Zilliacus lakiasianjohtaja

Bonum Pankin toimitusjohtajana toimi tilikauden aikana **Anders Dahlqvist** 16.1.2018 saakka, väliaikaisena toimitusjohtajana **Marjo Orrenmaa** 17.1.2018-28.1.2018 ja väliaikaisena toimitusjohtajana **Kirsi Salo** 29.1.2018-12.12.2018. Uudeksi toimitusjohtajaksi nimitettiin 13.12.2018 alkaen **Pia Ali-Tolppa**. Toimitusjohtajan sijaisena toimi **Lassi Vepsäläinen**.

31.12.2017 pankin palveluksessa oli 16 henkilöä, kaikki kokoaikaisia vakituudessa työsuhteessa. Työntekijöiden ammatillista osaamista ylläpidetään ja kehitetään pankin tarpeiden, muuttuvan toimintaympäristön sekä henkilöiden yksilöllisten osaamisvaatimusten ja niissä tapahtuvien muutosten mukaisesti.

TILINTARKASTUS

Yhtiön varsinaisena tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajana KHT **Tiia Kataja**.

Pankin hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä

Bonum Pankin toimintoja ohjaa osakkeenomistaja, joka käyttää päätösvaltaansa yhtiökokouksessa osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti. Yhtiökokous päättää pankin voitonjaosta ja valitsee hallituksen jäsenet.

Pankkia edustaa ja sen toimintaa johtaa hallitus. Operatiiviset päätökset pankin liiketoiminnasta ja strategisista asioista tekee pankin hallitus. Hallituksen työskentely perustuu pankin yhtiöjärjestykseen, yhtiökokouksen päätöksiin ja lainsäädäntöön. Pankin toimitusjohtaja vastaa pankin operatiivisesta toiminnasta hallitukselta saamiensa ohjeiden mukaisesti.

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan riippumattomuuden selvittäminen tapahtuu Finanssivalvonnan antamien määräysten ja pankin sisäisten ohjeiden mukaisesti. Tehtävään valittaessa hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan on annettava selvitys yhteisöistä, joissa he toimivat. Lisäksi hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on tehtävää vastaanottaessaan annettava Finanssivalvonnan määräyksen mukainen sopivuus- ja luotettavuusselvitys.

Bonum Pankin hallinto- ja ohjausjärjestelmä on julkaistu pankin verkkosivuilla osoitteessa <https://www.poppankki.fi/pop-pankki-ryhma/bonum-pankki-oj/hallintojarjestelmat>.

Palkitsemisjärjestelmä

PALKITSEMISJÄRJESTELMÄN MÄÄRITTELYSSÄ KÄYTETTY PÄÄTÖKSENTEKOPROSESSI

Bonum Pankin hallitus vastaa pankin palkitsemisasiosta. Pankilla ei ole palkitsemisjärjestelmän hallinnointia varten hallituksen nimeämää palkitsemisvaliokuntaa. Sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi pankin suppean liiketoiminnan vuoksi. Pankin hallitus valvoo palkitsemisjärjestelmän noudattamista ja arvioi sen toimivuutta vuosittain.

Pankin compliance-toiminto todentaa kerran vuodessa, onko pankin hallituksen hyväksymää palkitsemisjärjestelmää noudatettu. Valvontatoiminnoissa työskentelevän henkilön palkkio ei ole riippuvainen sen liiketoiminnan tuloksesta, jota hän valvoo.

PALKITSEMISEN JA TULOKSEN VÄLINEN SUHDE

Palkitsemisjärjestelmän tulee olla pankin liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukainen ja sen tulee vastata pankin pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmän on myös oltava sopuolosuhteissa pankin hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja riskinkantokyvyn kanssa sekä edistää niitä.

SUORITUSTEN ARVIOINNISSA KÄYTETYT PERUSTEET JA RISKIPERUSTEISET PALKKIOIDEN MÄÄRÄN MUUTOKSET, LYKKÄÄMISKÄYTÄNTEET JA PALKKIOIDEN MAKSAMISPERUSTEET

Pankissa kenenkään palkkionsaajan muuttuva palkkio ei voi ylittää 50 tuhatta euroa yhden vuoden ansaintajaksolta. Pankki voi päättää muuttuvien palkkioiden maksamatta jättämisestä joko kokonaan tai osittain siinä tapauksessa, että pankin vakavaraisuus on heikentynyt alle 13 prosentin.

Palkansaajalle maksettava eroraha tai muu korvaus voidaan maksaa, jos palvelussuhde päättyy ennakko-aikaisesti. Maksamisessa otetaan huomioon yllä mainitut periaatteet ja maksamisperusteet laaditaan siten, ettei korvaus johda epäonnistuneen suorituksen palkitsemiseen. Korvauksen maksamisesta päättää pankin hallitus.

PALKKIOIDEN KIINTEIDEN JA MUUTTUVIEN OSIEN SUHDE

Pankin palkitsemisjärjestelmässä muuttuvat palkkiot voivat olla enintään 20 prosenttia kiinteästä vuosipalkasta.

MUUTTUVIEN PALKKIOIDEN JA MUIDEN LUONTOISETUJEN MÄÄRITTÄMISESSÄ SOVELLETTAVAT KESKEISET PARAMETRIT JA PERUSTEET

Pankin muuttuviin palkkioihin sovelletaan seuraavia periaatteita:

1. Muuttuvien palkkioiden maksuperusteet päätetään ja tiedotetaan palkkionsaajille etukäteen. Ilman etukäteen asetettua ja tiedotettua maksuperustetta hallitus voi kuitenkin palkita työntekijää poikkeuksellisen hyvästä suorituksesta enintään yhden kuukauden palkkaa vastaavalla palkkiolla

2. Palkkion on perustuttava kokonaisarviointiin palkkionsaajan ja asianomaisen toiminnon suorituksesta. Suoritusta arvioitaessa on huomioitava se, miten suoritus on toteutunut pitkällä aikavälillä

3. Maksettavien palkkioiden määrissä on otettava huomioon ainakin arviointihetkellä tiedossa olevat sekä tulevat riskit, pääomakustannukset ja tarpeellinen maksuvalmius

4. Oikeus muuttuvaan palkkioon voi syntyä palkkionsaajalle ja se voidaan maksaa hänelle vain, jos palkkionsaaja ei ole menetellyt luottolaitosta velvoitavien säännösten, ohjeiden tai luottolaitoksen määrittelemien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen vastaisesti taikka teollaan tai laiminlyönnillään myötävaikuttanut tällaiseen menettelyyn. Muuttuva palkkio on myös voitava jättää maksamatta tai periä takaisin, jos kyseinen menettely tulee luottolaitoksen tietoon vasta palkkion määräytymisen tai maksamisen jälkeen

5. Pankki voi sitoutua ehdottomaan (ei takaisin perimisen mahdollisuutta) palkkion maksamiseen ainoastaan erityisen painavista syistä ja edellyttäen, että luvattu palkkio kohdistuu ainoastaan palkkionsaajan palvelussuhteen ensimmäiseen vuoteen.

YHTEENLASKETUT PALKITSEMISTA KOSKEVAT TIEDOT TOIMIVAN JOHDON JA NIIDEN HENKILÖSTÖN JÄSENTEN OSALTA, JOIDEN TOIMINNALLA ON MERKITTÄVÄ VAIKUTUS LAITOKSEN RISKIPROFIILIIN

Pankissa pidetään luetteloa seuraavista henkilöistä ja heille maksetuista palkkioista:

1. Toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenet,
2. Muu henkilö, jonka toiminnalla on olennainen vaikutus keskusyhteisön tai yhteenliittymän riskiasemaan,
3. Henkilöt, jotka työskentelevät riskien valvontatoiminnossa riskienhallintatehtävissä, compliance-toiminnossa tai sisäisen tarkastuksen toiminnossa,
4. Muu henkilö, jonka palkkioiden kokonaismäärä ei merkittävästi poikkea 1 ja 2 kohdissa tarkoitettulle henkilölle määräytyvän palkkion kokonaismäärästä.

TOTEUTUNEET PALKKIOT

Pankissa ei ole tilikauden aikana maksettu muuttuvia palkkioita tai aloitusrahoja. Erärahoja maksettiin 78 tuhatta euroa. Nykyisissä työ sopimuksissa ei ole sovittu erärahoista.

Pankissa ei tilikauden aikana ole maksettu yli miljoonan euron palkkioita.

Keskeisimmät ulkoistetut toiminnot

Bonum Pankin pankkijärjestelmä on ulkoistettu Oy Samlink Ab:iin. Bonum Pankin kirjanpito on ulkoistettu Paikallispankkien PP-Laskenta Oy:öön, jonka POP Pankki -ryhmä omistaa muiden kyseisen yhtiön asiakaspankkien kanssa. Bonum Pankin maksusanomien välitys on hoidettu Tieto Oyj:n ylläpitämän SWIFT Service Bureauun kautta pois lukien POP Pankki -ryhmän sisäiset maksut.

Korttiliiketoimintaan kuuluvia palveluja on ulkoistettu Samlinkille, Nets Oy:lle, Intrum Justitia Oy:lle ja Evry Card Services Oy:lle.

Talletussuoja

Bonum Pankki kuuluu talletussuojarahastoon, joka turvaa tallettajan saamiset pankilta 100 tuhanteen euroon saakka. Talletuspankkien yhteenliittymän jäsenenä olevia talletuspankkeja pidetään talletussuojan kannalta yhtenä talletuspankkina. Tämän johdosta saman tallettajan talletussuoja kaikista POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa (POP Pankki ja Bonum Pankki) olevista talletuksista on yhteensä 100 tuhatta euroa. Bonum Pankin toiminta keskittyy yhteenliittymän jäsenosuuspankeille tarjottaviin keskusluottolaitospalveluihin, joten talletussuojarahaston merkitys on vähäinen.

Yhteiskuntavastuu

POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä on kerrottu POP Pankki -ryhmän yhteiskuntavastuusta. Bonum Pankin yhteiskuntavastuulla tarkoitetaan pankin vastuuta yritystoimintansa vaikutuksista ympäröivään yhteiskuntaan ja yrityksen sidosryhmiin. Toimimalla POP Pankkien keskusluottolaitoksena Bonum Pankki tukee omalta osaltaan paikallisten POP Pankkien yhteiskuntavastuuta.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Tammikuussa 2019 Bonum Pankki ja Pohjoismaiden Investointipankki (NIB) perustivat 35 miljoonan euron lainaohjelman PK-yritysten ja ympäristöhankkeiden rahoittamiseen. Lainaohjelma on seitsemän vuoden mittainen. Pankki laski myös liikkeelle 20 miljoonan euron kaksivuotisen suunnatun joukkoeläkirjalainan. Bonum Pankin sijoitustodistusohjelma uusittiin tammikuussa ja ohjelman kokoa kasvatettiin 250 miljoonaan euroon.

POP Pankki -ryhmä uudistaa peruspankkijärjestelmänsä, mikä mahdollistaa digitaalisten palvelujen tehokkaan kehittämisen tulevaisuudessa. Investointi on yksi kaikkien aikojen suurimmista POP Pankki -ryhmässä. POP Pankki -ryhmä ryhtyy uudistamaan peruspankkijärjestelmänsä yhteistyössä Säästöpankkiryhmän ja Oma Säästöpankin kanssa. Projekti käynnistyy keväällä 2019 ja jatkuu arviolta vuoteen 2021 asti.

Uudeksi peruspankkijärjestelmäksi on valittu Temenoksen T24-ohjelmisto. Sen toimittaa yhdysvaltalainen Cognizant, joka on yksi maailman johtavista digitaalisten palvelujen tarjoajista. 23.1.2019 allekirjoitettu sopimus kattaa otto- ja antolainauksen sekä maksamisen palvelut. Sopimukseen sisältyy myös yrityskauppa, jossa Cognizant ostaa 100 prosenttia Samlinkin osakkeista. Osakkeiden myynti vaatii vielä Työ- ja elinkeinoministeriön hyväksynnän sekä Finanssivalvonnan tarkastuksen. Bonum Pankki ei omista Samlinkin osakkeita.

Bonum Pankin hallituksella ei ole tiedossa muita sellaisia tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta tilinpäätöksessä esitettyyn informaatioon.

Vuoden 2019 näkymät

Bonum Pankin keskeisimmät tehtävät POP Pankkien yhteenliittymässä ovat toimiminen yhteenliittymän keskusluottolaitoksena ja korttien liikkeeseenlaskijana sekä yhteenliittymän maksuliikenteestä huolehtiminen. Pankki kehittää yhteenliittymän rahoitusta vuonna 2019 kasvattamalla sisäisen pankin toimintaa ja monipuolistamalla rahoituksen hankintatapoja. Bonum Pankin liikkeelle laskemien maksukorttien käytön ja myynnin tehostamista jatketaan yhdessä POP Pankkien kanssa korttiprosessointia virtaviivaistamalla. Lisäksi valmistaudutaan reaaliaikaiseen maksamiseen ja maksupalveludirektiivin (PSD2) mukanaan tuomien kehitysmahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Bonum Pankki valmistelee uusia, yhteenliittymän pankkien liiketoimintaa tukevia palveluita ja tuotteita vuoden 2019 aikana. Yhteenliittymän palveluiden keskittäminen edistää kustannusrakenteen hallintaa ja mahdollistaa joidenkin työvaiheiden automatisoinnin robotiikan avulla. Vuoden 2018 lopussa lanseeratun vakuudettoman kulutusluottotuotteen ja muun digitaalisen liiketoiminnan kehittäminen ovat pankin toiminnan painopistealueita vuonna 2019. Vuoden 2019 tuloksen arvioidaan muodostuvan positiiviseksi.

Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käytöstä

Bonum Pankin jakokelpoiset varat olivat 19 814 896,97 euroa. Bonum Pankin hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden voitto 192 409,29 euroa kirjataan kertyneisiin voittovaroihin eikä osinkoa jaeta.

TILINPÄÄTÖS 1.1. – 31.12.2018

TULOSLASKELMA

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12. 2018	1.1.–31.12. 2017	Muutos-%
Korkotuotot	Liite 3	4 016	3 758	6,9
Korkokulut	Liite 3	-1 706	-1 562	9,2
Korkokate		2 310	2 196	5,2
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	Liite 4	6 235	5 037	23,8
Sijoitusten nettotuotot	Liite 5	466	376	23,9
Liiketoiminnan muut tuotot	Liite 6	661	612	8,2
Liiketoiminnan tuotot yhteensä		9 672	8 220	17,7
Henkilöstökulut	Liite 7	-1 862	-1 337	39,3
Liiketoiminnan muut kulut	Liite 8	-6 712	-5 936	13,1
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	Liite 9	-607	-588	3,3
Liiketoiminnan kulut yhteensä		-9 180	-7 861	16,8
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	Liite 14	-245	-	N/A
Arvonalentumistappiot lainoista ja saamisista	Liite 14	-	-210	N/A
Tulos ennen veroja		246	149	65,3
Tuloverot	Liite 10	-54	-31	75,0
Tilikauden tulos		192	118	62,80

LAAJA TULOSLASKELMA

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12. 2018	1.1.–31.12. 2017	Muutos-%
Tilikauden tulos		192	118	62,8
Muut laajan tuloksen erät				
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi				
Käyvän arvon rahaston muutos				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Liite 25	-105	-	N/A
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi				
Käyvän arvon rahaston muutos			-	N/A
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	Liite 25	-222		N/A
Myytävissä olevat rahoitusvarat	Liite 25		168	
Tilikauden laaja tulos		75	287	-73,9

Bonum Pankki on POP Pankkiliitto osk:n kokonaan omistama tytäryritys.

TASE

(1 000 €)	Liite	31.12.2018	31.12.2017
Varat			
Käteiset varat	Liite 15	68 137	38 281
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	Liite 16	235 339	172 914
Lainat ja saamiset asiakkailta	Liite 16	41 444	35 791
Sijoitusomaisuus	Liite 17	255 960	305 497
Aineettomat hyödykkeet	Liite 18	2 629	1 833
Aineelliset hyödykkeet	Liite 19	26	39
Muut varat	Liite 20	2 233	1 711
Versaamiset	Liite 21	248	244
Varat yhteensä		606 015	556 310
Velat			
Velat luottolaitoksille	Liite 22	414 973	405 688
Velat asiakkaille	Liite 22	9 983	4 801
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	Liite 23	142 399	109 713
Muut velat	Liite 24	6 604	3 682
Verovelat	Liite 21	344	456
Velat yhteensä		574 302	524 340
Oma pääoma			
Osakepääoma	Liite 25	10 000	10 000
Rahastot	Liite 25	20 498	20 556
Kertyneet voittovarot	Liite 25	1 215	1 414
Oma pääoma yhteensä		31 713	31 970
Velat ja oma pääoma yhteensä		606 015	556 310

Bonum Pankin vähimmäisvarantotalletus Suomen Pankkiin 31.12.2017 on siirretty vertailutiedoissa käteisistä varoista saamisiin luottolaitoksilta.

OMAN PÄÄOMAN MUUTOSTEN LASKELMA

(1 000 €)	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2018	10 000	556	20 000	1 414	31 970
IFRS 9 siirtymä		60		-429	-369
Oma pääoma 1.1.2018	10 000	616	20 000	985	31 601
Tilikauden laaja tulos					
Tilikauden tulos				192	192
Muut laajan tuloksen erät		-118			-118
Laaja tulos yhteensä		-118		192	75
Muut muutokset				38	38
Oma pääoma 31.12.2018	10 000	498	20 000	1 215	31 713

(1 000 €)	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2017	10 000	387	10 000	1 296	21 683
Tilikauden laaja tulos					
Tilikauden tulos				118	118
Muut laajan tuloksen erät		168			168
Muut muutokset			10 000		10 000
Oma pääoma 31.12.2017	10 000	556	20 000	1 414	31 970

RAHAVIRTALASKELMA

(1 000 €)	1.1.–31.12.2018	1.1.–31.12.2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	192	118
Oikaisut tilikauden tulokseen	906	595
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-16 546	-126 176
Saamiset luottolaitoksilta	-59 439	-78 161
Saamiset asiakkailta	-6 086	2 788
Sijoitusomaisuus	49 501	-50 648
Muut varat	-522	-155
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	49 863	89 293
Velat luottolaitoksille	9 285	78 789
Velat asiakkaille	5 182	1 188
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	32 685	10 193
Varaukset ja muut velat	2 711	-876
Maksetut tuloverot	-48	-235
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	34 368	-36 404
Investointien rahavirta		
Muiden sijoitusten lisäykset	-65	-
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-1 391	-42
Investointien rahavirta yhteensä	-1 456	-42
Rahoituksen rahavirta		
Pääomasijoitus	-	10 000
Rahoituksen rahavirta yhteensä	0,00	10 000
Rahavarojen muutos		
Rahavarat tilikauden alussa	39 297	65 744
Rahavarat tilikauden lopussa	72 209	39 297
Rahavarojen nettomuutos	32 912	-26 446
Saadut korot	3 992	3 746
Maksetut korot	1 697	1 559
Saadut osingot	11	5
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut	906	595
Saamisten arvonalentumiset	245	-23
Poistot	607	588
Muut	54	31
Rahavarat		
Käteiset varat	68 137	38 281
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	4 072	1 016
Yhteensä	72 209	39 297

Bonum Pankin vähimmäisvarantotalletus Suomen Pankkiin 31.12.2017 on siirretty vertailutiedoissa käteisistä varoista saamisiin luottolaitoksilta. Muutos vaikuttaa rahavarojen ja käteisten varojen määrään rahavirtalaskelmassa.

LIITE 1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

YLEISTÄ

Bonum Pankki Oyj ja POP Pankki -ryhmä

Bonum Pankki Oyj (jäljempänä Bonum Pankki) on POP Pankkiliitto osk:n kokonaan omistama tytäryritys ja POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitos, joka toimii POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankkien (POP Pankkien) keskusluottolaitoksena. Bonum Pankki hoitaa POP Pankkien maksuliiketelejä ja välittää POP Pankkien ja muiden pankkien asiakkaiden väliset maksutapahtumat, hoitaa POP Pankkien vähimmäisvarantalletukset Suomen Pankkiin, ottaa vastaan POP Pankkien talletuksia ja myöntää POP Pankeille maksuvalmiuden hoitoon tarvittavia luottoja. Lisäksi Bonum Pankki hoitaa POP Pankkien yhteenliittymän maksuvalmiuden hallintaa ja toimii rahoituksen tukkumarkkinoilla laskemalla liikkeeseen sijoitustodistuksia ja senior-ehtoisia vakuudettomia joukkovelkakirjalainoja. Bonum Pankin tehtäviin kuuluu myös POP Pankkien asiakkaiden Visa-kortteihin liittyvien toimintojen hoitaminen. Bonum Pankin kotipaikka on Espoo. Jäljennös Bonum Pankin tilinpäätöksestä on saatavissa Bonum Pankin toimitiloista osoitteesta Hevosenkä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.bonumpankki.fi.

Bonum Pankki kuuluu POP Pankki -ryhmään. POP Pankki -ryhmä muodostuu POP Pankkien yhteenliittymästä ja sen määräysvallassa olevista yhtiöistä. Ryhmä harjoittaa pankki- ja vakuutustoimintaa. POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä toimii POP Pankkiliitto osk ja sen jäsenpankkeja ovat Bonum Pankin lisäksi 26 osuuspankkia. POP Pankkien yhteenliittymä on talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa määritelty taloudellinen kokonaisuus, jonka jäsenillä on vastuu toistensa veloista ja sitoumuksista.

POP Pankkien keskusyhteisö on laatinut talletuspankkien yhteenliittymää koskevan lain mukaisesti POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen. Jäljennöksen POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksestä saa sähköisesti osoitteesta www.poppankki.fi tai keskusyhteisön toimitiloista osoitteesta Hevosenkä 3, 02600 Espoo. POP Pankki -ryhmä esittää EU:n vakavaraisuusasetuksen 575/2013 mukaiset Pilari 3 -vakavaraisuustiedot erikseen julkaistavassa raportissa.

Tilinpäätöksen laatimisperusta

Bonum Pankin tilinpäätös on laadittu EU:ssa hyväksytyjä kansainvälisiä IFRS-standardeja (International Financial Reporting Standards) sekä standardeja koskevia tulkintoja (IFRIC) noudattaen. Tilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on huomioitu myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisöläinsäädännön sekä viranomaismääräysten vaatimukset.

Liitetietojen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa taulukossa tai laskelmassa esitetystä summasta. Muut kuin euromääräiset varat ja velat on muutettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Arvostuksen yhteydessä syntyneet kurssierot on kirjattu tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

Bonum Pankilla ei ole tytä- tai osakkuusyhtiöitä.

Tilinpäätöksen esittämisen muutokset

Tuloslaskelman rivi Kaupankäynnin nettotuotot esitetään erässä Sijoitusten nettotuotot.

RAHOITUSINSTRUMENTIT

Luokittelu ja kirjaaminen taseessa

Rahoitusvarat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin mukaisesti rahoitusvarojen hallinnointiin sovellettavien liiketoimintamallien ja vieraan pääoman ehtoisien instrumenttien rahavirtaominaisuuksien perusteella seuraaviin arvostusluokkiin:

- Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat
- Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvelat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin mukaisesti seuraaviin arvostusluokkiin:

- Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvelat
- Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kaikki rahoitusvarat ja -velat kirjataan käypään arvoon.

Rahoitusinstrumenttien transaktiokulut sisällytetään hankintamenuon.

Rahoitusinstrumenttien ostot ja myynnit on kirjattu kaupantekopäivänä. Myönnettyt lainat kirjataan taseeseen sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan. Liikkeeseen lasketut instrumentit kirjataan taseeseen sinä päivänä, jona asiakas tekee merkinnän.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan taseessa, jos Bonum Pankilla on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja sillä on aikomus ja kyky toteuttaa suoritukset nettomääräisesti. Bonum Pankki ei ole netotanut taseen rahoitusvaroja ja -velkoja.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Taseesta kirjataan pois myös sellainen rahoitusvaroihin kuuluva sopimus, johon perustuvat oikeudet rahavirtoihin siirretään toiselle osapuolelle tai johon liittyy velvollisuus maksaa kyseiset rahavirrat yhdelle tai useammalle vastaanottajalle. Mikäli rahoitusvarasta saadaan vastike, mutta omistamiseen liittyvät riskit ja edut säilyvät olennaisilta osin, kirjataan omaisuuserä edelleen taseeseen ja saatua vastiketta vastaava rahoitusvelka.

Arvon alentuneet rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun arvioidaan, että sopimuksesta ei kerry enää suorituksia ja lopullinen tappio pystytään laskemaan. Taseesta pois kirjaamisen yhteydessä aiemmin kirjattu odotettavissa oleva luottotappio peruutetaan ja kirjataan lopullinen luottotappio. Myöhemmin taseesta pois kirjatusta saamisista saatavat suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan rahoitusvarojen arvonalentumistappioiden oikaisuksi.

Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut. Rahoitusvelan vaihtoa toiseen, huomattavasti alkupe- räisestä poikkeavaan rahoitusvelkaan tai rahoitusvelan ehtojen huomattavaa muutosta käsitellään uuden rahoitus-

velan kirjaamisena ja alkuperäisen erän kuoletuksena.

Rahoitusvarojen hallinnoinnin liiketoimintamallit ja arvostaminen

Yhteisön liiketoimintamallilla tarkoitetaan IFRS 9 -standardin mukaan sitä, kuinka yhteisö hallinnoi rahoitusvarojaan rahavirtojen kerryttämiseksi. Toisin sanoen yhteisön liiketoimintamalli ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä, rahoitusvarojen myynnistä vai molemmista. Liiketoimintamalli määritetään tasolla, joka kuvastaa sitä, miten rahoitusvarojen ryhmiä hallinnoidaan yhdessä tietyn liiketoiminnallisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Bonum Pankissa rahoitusvaroja hallinnoidaan kolmen liiketoimintamallin mukaisesti:

1. Pidettävät rahoitusvarat (tavoite rahavirtojen kerääminen)
2. Pidettävien ja myytävien rahoitusvarojen yhdistelmä (tavoite rahavirtojen kerääminen ja myynti)
3. Muu pitkäaikainen sijoitustoiminta

Pidettävät rahoitusvarat -liiketoimintamalli sisältää antolainausseamiset sekä eräpäivään asti pidettävät vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka läpäisevät rahavirtaominaisuuksien (SPPI: Solely Payments of Principal and Interest) testin. Rahavirtaominaisuuksien testissä tutkitaan, määrätäänkö sopimusehdoissa tiettyinä ajankoh- tina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron mak- suja.

Yhdistelmä -liiketoimintamalli sisältää rahavirtaominaisuuksien testin läpäisevät vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka on tarkoitus pitää eräpäivään asti tai lähelle eräpäivää tai myydä esimerkiksi sijoitusstrate- gian tavoitteiden täyttämiseksi.

Muu pitkäaikainen sijoitustoiminta -liiketoimintamalli pitää sisällään osakkeet sekä muut sellaiset instrumentit, jotka eivät läpäise rahavirtaominaisuuksien testiä.

Bonum Pankki ei käy aktiivisesti kauppaa rahoitusva- roilla. Bonum Pankin sijoitustoiminnan tavoite on rahoitusylijäämien sijoittaminen pitkän aikavälin tavoitteella sekä likviditeettisalkun ylläpitäminen maksuvalmiustar- peita varten.

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat sisältää lainat ja saamiset sekä sijoituspolitiikan mukaisesti ne vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka on tarkoitus pitää niiden eräpäivään asti ja joiden ehdoissa on sovittu säännöllisestä koronmaksusta ja pääoman palauttamisesta joko osissa tai kerralla (läpäisevät rahavirtaominaisuuksien testin). Arvostusluokkaan voidaan luokitella myös sellaiset maksuvalmiuden ylläpitämiseksi hallussa pidettävät likvidit varat, joiden likviditeettiä ei tarvitse osoittaa säännöllisillä myynneillä.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat sisältää sijoituspolitiikan mukaisesti ne vieraan pääoman ehtoiset rahoitusinstrumentit, jotka on tarkoitus joko pitää rahavirtojen keräämiseksi tai myydä tarvittaessa liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi (yhdistelmä -liiketoimintamalli). Luokittelu edellyttää, että instrumentin ehdoissa on sovittu säännöllisestä koronmaksusta ja pääoman palauttamisesta joko osissa tai kerralla (läpäisevät rahavirtaominaisuuksien testin).

Arvostusluokkaan luokitellaan muun muassa ne sijoitukset, joita myydään tarvittaessa esimerkiksi likviditeettitarpeen muuttuessa sekä sellaiset likvidit varat, joiden likviditeetti on osoitettava säännöllisillä myynneillä.

Muutokset rahoitusinstrumentin käyvässä arvossa kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Rahoitusinstrumenttiin kohdistuvien odotettavissa olevien luottotappioiden lisäykset ja vähennykset kirjataan tuloslaskelmaan ja muihin laajan tuloksen eriin. Myös valuuttakurssivoitot ja -tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Luovutuksen yhteydessä arvomuutos sekä valuuttakurssivoitot ja -tappiot kirjataan muista laajan tuloksen eristä tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan tuottoihin ja odotettavissa oleva luottotappio rahoitusvarojen arvonalentumistappioihin.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvara arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, ellei sitä arvosteta jaksotettuun hankinta-

menoon tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat sisältää osakkeet ja rahasto-osuudet sekä velkainstrumentit, jotka eivät täytä rahavirtaominaisuuksien testiä. Poikkeuksen muodostavat osakkeet, jotka arvostetaan käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta.

Bonum Pankilla ei ole kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja eikä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat oman pääoman ehtoiset instrumentit

Bonum Pankki on soveltanut IFRS 9 -standardin mahdollistamaa poikkeusta arvostaa oman pääoman ehtoisia instrumentteja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Poikkeusta on sovellettu Bonum Pankin strategisiin oman pääoman ehtoihin omistuksiin, joiden omistus on perusteltua liiketoiminnan kannalta.

Muutokset rahoitusinstrumenttien käyvässä arvossa kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kyseisten rahoitusinstrumenttien myöhemmin tapahtuvan luovutuksen yhteydessä mahdollisesti realisoitua myyntivoitto tai -tappio merkitään suoraan omaan pääomaan. Poikkeuksen soveltamista koskeva valinta voidaan tehdä ainoastaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja se on peruuttamaton.

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvelat

Bonum Pankin rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvelat sisältää talletukset ja liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat voi sisältää johdannaisvelkoja. Bonum Pankilla ei ole tilinpäätöshetkellä tällaisia eriä. Bonum Pankki ei ole soveltanut IFRS 9 -standardin mahdollisuutta nimenomaisesti luokitella rahoitusvelka käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi.

Käyvän arvon määrittäminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän mynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai silloin, kun toimivia markkinoita ei ole, vakiintuneita arvostusmenetelmiä käyttämällä. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia, säännönmukaisesti toistuvia ja toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Jos markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Jos arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan. Arvostushintoina käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattuja rahavirtoja sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennakaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin luotettavaan käyvän arvon määrittämiseen.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritetty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja,

jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)

- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät olennaisilta osin perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettava erä kokonaisuudessaan luokitellaan, määritetään koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys arvioidaan kyseisen käypään arvoon arvostettavan erän suhteen kokonaisuudessaan.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin kaikista vieraan pääoman ehtoista rahoitusvaroista, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista. Rahoitusinstrumentin odotettavissa oleva luottotappio määritetään sopimukseen perustuvien rahavirtojen, jotka yhteisö on sopimuksen mukaisesti oikeutettu saamaan, ja niiden rahavirtojen, jotka yhteisö odottaa saavansa, välisenä erotuksena diskontattuna alkuperäisellä efektiivisellä korolla raportointihetkeen.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämiseksi rahoitusinstrumentit luokitellaan vaiheisiin 1-3. Vaiheeseen 1 luokitellaan rahoitusinstrumentit, joiden luottoriski ei ole lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Odotettavissa olevat luottotappiot määritetään tällaisille rahoitusinstrumenteille perustuen 12 kuukaudelta odotettavissa oleviin luottotappioihin. Vaiheeseen 2 luokitellaan rahoitusinstrumentit, joiden luottoriski on laadullisten tai määrällisten kriteerien perusteella lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ja vaiheeseen 3 rahoitusinstrumentit, joiden vastapuoli on todettu maksukyvyttömäksi. Odotettavissa olevat luottotappiot määritetään vaiheeseen 2 ja 3 luokitelluille rahoitusinstrumenteille perustuen koko voimaansaaloajalta odotettavissa oleviin luottotappioihin.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta Bonum Pankissa perustuu kolmeen pääsegmenttiin:

- Henkilöasiakkaat
- Yritysiasiakkaat
- Sijoitussalkku

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta perustuu jokaisessa segmentissä sopimuskohtaisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen (PD, probability of default), tappio-osuuteen (LGD, loss given default) sekä vastuun määrään maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, exposure at default). Maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) mitataan historiallisella datalla estimoidulla luottoluokitusmallilla. Luottoluokitusmallit on määritelty yllä kuvatuille neljälle pääsegmentille, joista maa- ja metsätalousasiakkaiden luottoluokitusmalli on asiantuntijan laatima ja johdon arviolla asetettuihin PD-arvoihin perustuva. Tappio-osuudella (LGD) tarkoitetaan odotettua luottotappion osuutta jäljellä olevasta pääomasta, jos vastapuoli luokitellaan maksukyvyttömäksi, ja tappio-osuuksien laskentaparametrit on POP Pankki -ryhmässä määritelty asiantuntija-arvioiden perusteella. Vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) lasketaan jokaiselle lainalle ja taseen ulkopuoliselle erälle erikseen sopimusehtojen mukaisesti lyhennyksiin perustuen, pois lukien eräpäivättömät sopimukset, joiden elinkaari on määritelty asiantuntija-arvion perusteella. Taseen ulkopuolisten erien EAD-laskennassa sovelletaan vakavaraisuuslaskennan luottoriskin standardimallin mukaisia CCF-kertoimia, pois lukien korttiluotot, joille on määritelty CCF-arvo asiantuntija-arvion perusteella.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämisessä siirrytään 12 kuukaudelta odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaamisesta koko sopimuksen voimassaoloajalta odotettavissa olevan luottotappion kirjaamiseen luottoriskin lisääntyessä merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Tällöin sopimus siirretään vaiheesta 1 vaiheeseen 2. Luottoriskin katsotaan lisääntyneen merkittävästi, kun sopimukselle on tehty alle 12 kuukautta sitten lainanhoitajasto, se on ollut erääntyneenä yli 30 päivää, tai asiakkaan tilanteessa on havaittu jokin muu laadullinen riskiä kasvattava tekijä. Luottoriski on lisääntynyt merkittävästi myös silloin, jos sopi-

muksen vastapuolen luottoluokitus on heikentynyt merkittävästi. Merkittävän heikentymisen asiantuntija-arviolla määritelty kynnyksiarvo perustuu PD-luvun muutokseen raportointihetken ja sopimuksen avaamishetken välillä.

Asiakas ja asiakkaan kaikki sopimukset katsotaan olevan maksukyvyttömiä, jos jokin seuraavista kriteereistä toteutuu:

- Asiakkaalla on yli 90 päivää erääntyneitä maksuja, joiden määrä on vähintään 100 euroa
- Pankki on aloittanut perintätoimet asiakkaan sopimusten osalta
- Yritysiasiakas on asetettu konkurssi- tai saneerausmenettelyyn

Maksukyvyttömäksi luokitellut vastuut luokitellaan IFRS 9-standardin mukaiseen vaiheeseen 3. Bonum Pankilla ei ole sellaisia sopimuksia, jotka on luokiteltu alun perin arvoltaan alentuneina myönnytyiksi.

Mikäli asiakas ei ole täyttänyt maksukyvyttömyyden kriteerejä vähintään 3 kuukauteen, asiakkaan vastuut palautuvat joko vaiheeseen 2 tai 1 riippuen siitä, täyttääkö vastuut jonkin luottoriskin merkittävän lisääntymisen kriteerin palautumishetkellä. Sopimus palautuu ilman erillistä koeaikaa vaiheesta 2 vaiheeseen 1, jos sopimus ei enää täytä luottoriskin merkittävän kasvamisen kriteerejä.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä arvioitaessa hyödynnetään kohtuudella saatavilla olevaa tulevaisuuden informaatiota. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaa varten POP Pankki -ryhmässä on kehitetty kolmeen makrotalousskenaarioon ja niihin liittyviin toteutumistodennäköisyyksiin perustuva malli, jolla laskennassa käytettäviä parametreja korjataan odotettavissa olevia luottotappioita määritettäessä. Makrotalousskenaariot perustuvat Suomen bruttokansantuotteen asiantuntija-arviona laadittuun ennustettuun kasvuprosenttiin kolmen tulevan vuoden aikana.

Bonum Pankki soveltaa käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusva-

roihin IFRS 9 -standardin sallimaa poikkeusta, jossa kaikki vähäisen luottoriskin omaavat instrumentit luokitellaan vaiheeseen 1 ja korkeamman luottoriskin omaavat instrumentit vaiheeseen 2. Vaiheeseen 1 voidaan luokitella vain investment grade -luokiteltuja instrumentteja.

Jakotettuun hankintamenoon ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavaan rahoitusvaraun sekä taseen ulkopuolisiin eriin kohdistuva tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tuloslaskelmaan. Tuloslaskelmaan merkittävä vähennyserä muodostuu rahoitusvaralle lasketusta odotettavissa olevasta luottotappiosta, josta on vähennetty aiemmin tulosvaikutteisesti kirjatut odotettavissa olevat luottotappiot. Tappiota koskeva vähennyserä peruutetaan, jos rahoitusvarasta kirjataan lopullinen luottotappio. Jakotettuun hankintamenoon kirjattaviin rahoitusvaroihin kohdistuva tappiota koskeva vähennyserä merkitään rahoitusvarojen vähennykseksi. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin kohdistuva vähennyserä merkitään laajan tuloksen eriin. Taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin kohdistuva tappiota koskeva vähennyserä merkitään varaukseksi muihin varauksiin ja velkoihin.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamallia tullaan arvioimaan ja tarvittaessa tarkentamaan tilikauden 2019 kuluessa. Vaiheen 3 määritelmää tullaan arvioimaan uudelleen ja tarvittaessa tarkentamaan tilikauden 2019 aikana erityisesti maksukyvyttömyyden tarttumissääntöjen osalta.

RAHOITUSINSTRUMENTTEIHIN SOVELLETUT LAATIMISPERIAATTEET VERTAILUKAUDELLA

Vertailukaudella rahoitusinstrumentteihin sovellettiin IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardia. Siirtymisestä uuden IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin soveltamiseen 1.1.2018 on kerrottu kohdassa "Tilikauden aikana käyttöön otetut standardimuutokset ja tulkinnat".

Luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaisesti seuraaviin arvostusluokkiin:

- Myytävissä olevat rahoitusvarat
- Lainat ja muut saamiset
- Muut rahoitusvelat

Rahoitusinstrumenttien kirjaaminen Bonum Pankin taseeseen ei ole riippuvainen arvostusta varten liitetiedoissa esitetystä luokittelusta. Taseeseen kirjattujen rahoitusvarojen ja -velkojen jako arvostusluokkiin esitetään liitetiedoissa. Rahoitusinstrumenttien ostot ja myynnit on kirjattu kaupantekopäivänä. Myönnetty lainat on kirjattu taseeseen sinä päivänä, jona asiakas on nostanut lainan. Liikkeeseen lasketut instrumentit kirjataan taseeseen sinä päivänä, jolloin asiakas tekee merkinnän.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kaikki rahoitusvarat ja -velat kirjataan käypään arvoon. Rahoitusinstrumenttien transaktiokulut sisällytetään hankintamenoon.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan taseessa, jos Bonum Pankilla on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja sillä on aikomus ja kyky toteuttaa suoritukset nettomääräisesti. Bonum Pankki ei ole netottanut taseen rahoitusvaroja ja -velkoja, eikä sillä ole kuittausoikeutta sisältäviä sopimuksia.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on olennaisilta osin siirretty. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja voimassaolo on lakannut.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kirjataan saamistodistukset sekä ne osakkeet ja osuudet, jotka eivät ole käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia ja jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja realisoitumaton arvomuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Luovutuksen tai arvonalentumisen yhteydessä arvomuutos kirjataan muista laajan tuloksen eristä tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Bonum Pankki on uudelleenluokitellut tilikaudella 2015 eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Uudelleenluokittelun vuoksi pankki ei ole voinut luokitella sijoituksia eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin tilikaudella 2016 ja 2017.

Lainat ja muut saamiset

Lainoihin ja muihin saamisiin kirjataan saamiset luottolaitoksilta sekä saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Saamiset yleisöltä muodostuvat pääosin korttiluotto-saamisista. Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon.

Muut rahoitusvelat

Muihin rahoitusvelkoihin kirjataan velat luottolaitoksilta, velat yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sekä yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat. Muut rahoitusvelat merkitään taseeseen jaksotettuun hankintamenoon.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvo-tettavan rahoitusvaran arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan, jos on saatu objektiivista näyttöä arvon alentumisesta. Objektiivista näyttöä arvioidaan jokaisen raportointikauden päättyessä.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumisesta saatavaa objektiivista näyttöä voi olla esimerkiksi liikkeeseen laskijan tai velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, sopimusehtojen rikkominen, liikkeeseenlaskijan tai velallisen konkurssin tai muun uudelleenjärjestelyn muuttuminen todennäköiseksi, epädulliset muutokset liikkeeseenlaskijan tai velallisen toimintaympäristössä taikka toimivien markkinoiden häviäminen rahoitusinstrumentilta. Jos raportointikauden päättyessä on saatu objektiivista näyttöä rahoitusvaran arvon alentumisesta, tehdään sijoitukselle arvonalentumistestaus.

Myös oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen lasku alle hankintameno on objektiivista näyttöä arvon alentumisesta ja johtaa arvonalentumistappion kirjaamiseen. Oman pääoman ehtoiseen sijoitukseen

tehty arvonalentuminen on merkittävä, kun käypä arvo on yli 30 prosenttia alle instrumentin alkuperäisen hankintameno. Arvonalentumisen katsotaan olevan pitkäaikainen, kun se on kestänyt yhtäjaksoisesti yli 12 kuukautta. Arvonalentumistappion määrä on myytävissä olevan oman pääoman ehtoisen instrumentin hankintameno ja sen tilinpäätöspäivän käyvän arvon välinen erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvarasta aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappiolla. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

Myytävissä olevien oman pääoman ehtoisten rahoitusvarojen arvonalentumistappioita ei peruuteta tulosvaikutteisesti, vaan myöhempi arvonmuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Myytävissä olevan vieraan pääoman ehtoisen instrumentin arvonalentuminen määritetään pääasiassa sen hankintameno ja tulevaisuudessa kerrytettävissä olevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Riskittömän markkinakoron noususta johtuva käyvän arvon lasku ei johda arvonalentumistappion kirjaamiseen. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan liittyvä arvonalentumistappion määrän pieneneminen kirjataan tulosvaikutteisesti.

Lainat ja muut saamiset

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti sekä ryhmäkohtaisesti samankaltaisten saamisten muodostamissa ryhmissä. Bonum Pankin lainat ja muut saamiset ovat pääasiassa korttiluotto-saamisia, jotka eivät sisällä yksittäisiä merkittäviä saamisia. Korttiluotto-saamisten arvonalentumista arvioidaan siksi ainoastaan saamisryhmäkohtaisesti. Saamisryhmäkohtaista arvonalentumista arvioidaan ryhmittelemällä luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaiset saamiset ryhmiin. Saamisryhmäkohtaisina arvonalentumisina kirjataan sellaiset arvonalentumistappiot, joiden arvioidaan tapahtuneen, mutta joita ei voida kohdistaa yksittäiselle saamiselle. Saamisryhmäkohtaisen arvonalentumisen määrittämisessä huomioidaan luottoriskiominaisuuksiltaan vastaavien saamisryhmien aikaisempi tappiokehitys.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumistappiot kirjataan taseeseen käyttäen vähennystiliä, joka oikeaa saamisen kirjanpitoarvoa. Tuloslaskelmassa arvonalentumistappio kirjataan arvonalentumistap-

pioihin luotoista ja muista saamisista. Mikäli arvonalentumistappion määrä myöhemmin pienenee, arvonalentumistappiota peruutetaan vastaavasti.

Lainat ja muut saamiset kirjataan pois taseesta, kun lainasta ei arvioida kertyvän enää suorituksia ja lopullinen tappio pystytään laskemaan. Lopullinen luototappio kirjataan saamiskohtaisesti. Myöhemmin taseesta pois kirjatusta saamisista saatavat suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappioiden oikaisuksi.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Bonum Pankin taseeseen merkityt aineettomat hyödykkeet muodostuvat pääosin tietojärjestelmien hankintakustannuksista. Bonum Pankin strategisten yhteistyökumppanien suorittaman kehitystyön kustannukset aktivoidaan aineettomaksi hyödykkeeksi silloin, kun kehitystyöstä muodostuu yksilöitävissä oleva aineeton hyödyke, joka on Bonum Pankin määräysvallassa ja tuottaa Bonum Pankille taloudellista hyötyä. Merkittävimmät aineettomat hyödykkeet muodostuvat keskusluotolaitos- ja korttiliiketoiminnan tietojärjestelmistä. Bonum Pankki ei ole aktivoinut sisäisesti aikaansaatuja aineettomia hyödykkeitä.

Kaikilla Bonum Pankin aineettomilla hyödykkeillä on rajallinen taloudellinen vaikutusaika. Aineettomien hyödykkeiden hankintameno kirjataan poistoina kuluiksi tuloslaskelmaan seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin perustuen. Tietojärjestelmien arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat 3-5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden 3-4 vuotta. Pankkitoiminnan perusjärjestelmien arvioitu taloudellinen vaikutusaika voi olla edellä esitettyä pidempi, kuitenkin enintään 10 vuotta.

Aineettomien hyödykkeiden hankintamenojen poistot aloitetaan siitä hetkestä, kun omaisuuserä on valmis käytettäväksi. Viitteitä aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisesta tarkastellaan vuosittain ja tarvittaessa suoritetaan arvonalentumistestaus. Tutkimusmenot kirjataan niiden toteutumishetkellä kuluksi.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Bonum Pankin taseeseen merkityt aineelliset hyödykkeet muodostuvat koneista ja kalustosta, jotka merkitään taseessa poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Poistot perustuvat hyödykkeiden taloudelliseen käyttöaikaan. Koneiden ja

kaluston taloudellinen käyttöaika on 3–10 vuotta.

Aineellisten hyödykkeiden poistot ja arvonalentumiset merkitään tuloslaskelmassa poistoihin ja arvonalentumistappioihin aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

VUOKRASOPIMUKSET

Bonum Pankki on ottanut vuokralle toimistolaitteita sekä liiketoiminnan käytössä olevat tilat. Vuokrasopimukset on luokiteltu IAS 17 -standardin mukaisesti muuksi vuokrasopimukseksi. Vuokratulot kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin tasaisesti vuokratkauden aikana.

TYÖSUHDE-ETUUKSET

Bonum Pankin IAS 19 Työsuhde-etuudet -standardin mukaiset työsuhde-etuudet ovat pääasiassa lyhytaikaisia työsuhde-etuuksia, kuten vuosilomapalkkoja ja tulospalkkioita, jotka odotetaan maksettavan asianomaisen työn suorittamisen yhteydessä tai seuraavan 12 kuukauden aikana.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet koostuvat eläkkeistä ja muista työsuhteen päättymisen jälkeen maksettavista etuuksista. Lakisääteinen eläketurva on järjestetty ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä. Bonum Pankin eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia järjestelyjä. Maksupohjaisten järjestelyjen kulut kirjataan henkilöstökuluihin sille tilikaudelle, jota vakuutusyhtiön veloitus koskee. Bonum Pankilla ei ole etuus- pohjaisia eläkejärjestelyjä.

TUOTTOJEN JA KULUJEN TULOUTUSPERIAATTEET

Korkotuotot ja -kulut

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle tasaisesti suhteessa taseessa jäljellä olevaan määrään. Korkotuotot ja -kulut kirjataan korkokatteeseen.

Bonum Pankin maksama negatiivinen korkotuotto kirjataan korkokuluihin ja asiakaspankilta peritty negatiivinen korkokulu kirjataan korkotuottoihin.

Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot ja -kulut kirjataan pääsääntöisesti suoriteperiaatteen mukaisesti palvelun tai muun toimenpi-

Tuloslaskelmaerien esittäminen tilinpäätöksessä:

Korkokate	Korkotuotot ja -kulut rahoitusvaroista ja -veloista, nimellisarvon ja hankinta-arvon välisen erotuksen jakotusmäärä sekä palkkiot, jotka käsitellään osana rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa
Palkkiotuotot ja -kulut	Palkkiotuotot luotonannosta, talletuksista, palkkiotuotot ja -kulut maksujenvälityksestä ja korttiliiketoiminnasta, palkkiokulut arvopapereista.
Sijoitustoiminnan nettotuotot	Myyntivoitot ja -tappiot sekä osinkotuotot käypään arvoon arvostetuista rahoitusinstrumenteista, valuuttatoiminnan nettotuotot
Henkilöstökulut	Palkat ja palkkiot, henkilösivukulut ja eläkekulut
Liiketoiminnan muut tuotot	Muut hallintokulut, vuokratulot, kehittämiskulut sekä muut liiketoimintaan liittyvät kulut
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	Rahoitusvaroihin kohdistuvat arvonalentumiset, odotettavissa olevat luottotappiot ja toteutuneet luottotappiot sekä luottotappioiden palautukset.

teen suorittamisen yhteydessä. Sellaisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia, tuloutetaan tilikaudelle kuuluva osuus. Niitä palkkioita, joiden katsotaan olevan kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään efektiivisen koron oikaisuina. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot tuloutetaan kuitenkin instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Osingot

Osingot tuloutetaan silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingonjaosta ja oikeus osingon saamiseen on syntynyt. Osinkotuotot kirjataan sijoitusten nettotuottoihin.

Kehittämismaksutuotot

Bonum Pankki on perinyt asiakaspankeiltaan liiketoiminnan muihin tuottoihin merkittäviä kehittämismaksuja keskusluottolaitostojen ja korttiliiketoiminnan kehitystyötä varten. Näitä maksuja ei ole tuloutettu siltä osin, kuin maksuilla on katettu aineettoman hyödykkeen hankintamenoja sisällytettyjä kuluja. Tulouttamattomat maksut on käsitelty ennakkomaksuina ja ne on merkitty taseeseen muihin velkoihin. Kyseiset maksut tuloutetaan silloin, kun Bonum Pankki käyttää aineetonta hyödykettä tulon hankkimiseen.

TULOVEROT

Tuloslaskelman verot koostuvat Bonum Pankin tilikauden tulokseen perustuvista veroista, aikaisempien tilikausien verojen oikaisuista ja laskennallisten verojen muutoksesta. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi niiden erien kohdalla, jotka liittyvät suoraan omaan pääomaan tai muihin laajaan tulokseen kirjattuihin eriin. Silloin myös verovaikutus kirjataan kyseisiin eriin.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista ja vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy sellaista verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Laskennallisten verovelkojen ja -saamisten laskennassa käytetään sitä säädettyä verokantaa, jonka ennakoitua olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa.

Käyttämättömiin verotuksessa vahvistettuihin tappioihin perustuvat laskennalliset verosaamiset kirjataan, mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä ja saaminen voidaan hyödyntää.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

Bonum Pankki harjoittaa pankkitoimintaa. Koska pankilla on vain yksi toimintasegmentti, se ei esitä tilinpäätöksessään segmenttiraportointia.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT

IFRS-standardien soveltaminen edellyttää johdolta sellaisia tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat tilinpäätöslaskelmissä esitettyjen erien määrään sekä niiden liitteenä annettuihin tietoihin. Johdon keskeiset arviot koskevat tulevaisuutta ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyviä keskeisiä epävarmuustekijöitä ja ne liittyvät erityisesti käyvän arvon arviointiin sekä rahoitusvarojen ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisiin.

Käyvän arvon arviointi

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena, ja onko markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvistä arvosta. Kun rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla, johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Jos mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on niiltä osin arvioitava, millä tavoin arvostuksessa käytetään muita tietoja.

Arvonalentuminen

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa sovelletaan parametreja, jotka edellyttävät johdon harkintaa. Johdon on määritettävä, millä tavoin laskennassa huomioidaan tulevaisuuteen liittyvä mak-

rotaloudellinen informaatio, mitä periaatteita merkittävän luottoriskin kasvun arvioinnissa sovelletaan, miten arvioidaan tappion määrä maksukyvyttömyydessä sekä millaisia luottovasta-arvokertoimia luottokortteihin sovelletaan.

Rahoitusvarojen arvonalentumisten periaatteita on esitetty tarkemmin kohdassa Rahoitusvarojen arvonalentuminen.

Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistarkastelussa määritetään omaisuuserän tulevaisuudessa kerryttämä rahamäärä joko omaisuuserän käyttöarvon tai käyvän arvon perusteella. Arvonalentumistestaus vaatii johdon harkintaa ja arviota kyseessä olevan omaisuuserän tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä ja diskonttauksessa käytettävästä korosta. Myös keskeneräisten aineettomien hyödykkeiden arviointi vaatii johdon harkintaa.

UUDET IFRS-STANDARDIT JA TULKINNAT

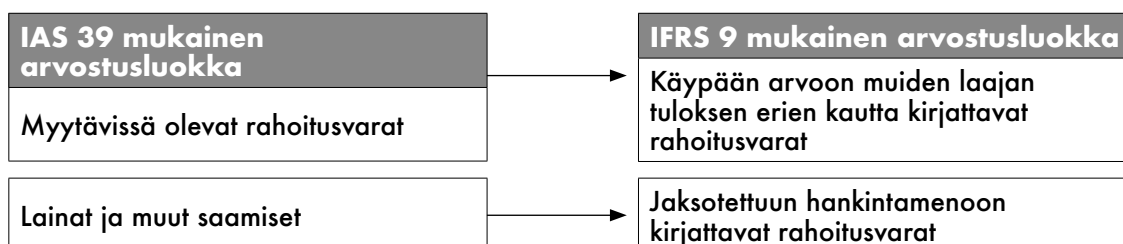
Tilikauden aikana käyttöön otetut uudet standardit ja standardimuutokset

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin käyttöönotto 1.1.2018

Bonum Pankki on siirtynyt soveltamaan IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia 1.1.2018. Pankki ei ole soveltanut IFRS 9 -standardia takautuvasti, joten aikaisempia tilikausia koskevia tietoja ei ole oikaistu ja ne esitetään pääsääntöisesti siinä muodossa, kuin ne on esitetty aiemmin sovelletun IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaan.

Luokittelu ja arvostaminen

Siirtymän yhteydessä uudelleenluokiteltiin rahoitusvaroja IAS 39 mukaisista arvostusluokista seuraavasti:

Bonum Pankin lainat ja saamiset asiakkailta sekä taletusmuotoiset saamiset muilta luottolaitoksilta arvostetaan jatkossakin jaksotettuun hankintamenuon. Pankilla ei ollut siirtymähetkellä eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia, eikä se uudelleenluokitellut IAS 39:n mukaisia myytävissä olevia rahoitusvaroja jaksotettuun hankintamenuon arvostettaviksi.

Bonum Pankin saamistodistukset on uudelleenluokiteltu siirtymässä IAS 39 myytävissä olevista rahoitusvaroista arvostettavaksi käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Kaikki oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan käypään arvoon. Bonum Pankki on soveltanut strategisina pidettyihin osakeomistuksiin standardin sisältämää oman pääoman ehtoisia instrumentteja koskevaa poikkeusta, jonka mukaisesti käyvän arvon muutokset saadaan merkitä muihin laajan tuloksen eriin. Jos tällainen sijoitus myöhemmin myydään, myyntitulo merkitään suoraan omaan pääomaan. Bonum Pankilla ei tällä hetkellä ole muita osakesijoituksia.

Uuden standardin soveltamisella ei ollut vaikutusta rahoitusvelkojen luokitteluun ja arvostamiseen.

Arvon alentumisten määrittäminen

IFRS 9 -standardi edellyttää arvonalentumistappion kirjaamista perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin kaikista vieraan pääoman ehtoisista rahoitusvaroista, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen

erien kautta sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista.

IFRS 9 -standardi edellyttää kohtuudella saatavilla olevan tulevaisuuden informaation hyödyntämistä odotettavissa olevien luottotappioiden määrää arvioidessa. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaa varten POP Pankki -ryhmässä on kehitetty kolmeen makrotalousskenaarioon ja niihin liittyviin toteutumistodennäköisyyksiin perustuva malli, jolla laskennassa käytettäviä parametreja korjataan odotettavissa olevia luottotappioita määrittäessä.

Siirtymän vaikutukset

Uudelleenluokittelun yhteydessä rahoitusvarat arvostettiin IFRS 9 standardin mukaisesti. Uudelleenarvostus ei vaikuttanut käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen tasearvoihin. IFRS 9 aiheuttamat merkittävimmät muutokset koskivat rahoitusvarojen arvonalentumisten määrittämistä. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä siirtymähetkellä 1.1.2018 oli 653 tuhatta euroa. Tilikauden päättyessä 31.12.2018 odotettavissa olevia luottotappioita oli 628 tuhatta euroa.

Rahoitusvarojen luokittelu ja kirjanpitoarvot IAS 39 ja IFRS 9 -standardin mukaisesti on esitetty alla olevassa taulukossa. IFRS 9 -standardin käyttöönotto ei vaikuttanut rahoitusvelkojen luokitteluun ja arvostamiseen.

RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN UDELLEENLUOKITTELU JA KIRJANPITOARVOT 1.1.2018

(1 000 €)	Luokittelu IAS 39	Luokittelu IFRS 9	Kirjanpito- arvo IAS 39	Uudelleen- arvostus*	Kirjanpito- arvo IFRS 9
Käteiset varat	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintamenuon	70 179	-	70 179
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintamenuon	141 016	-83	140 933
Lainat ja saamiset asiakkailta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintamenuon	35 791	-125	35 666
Sijoitusomaisuus	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta	305 497	-	305 497
Rahoitusvarat yhteensä			552 483	-208	552 275

*Tasearvoon vaikuttava uudelleenarvostus muodostuu jaksotettuun hankintamenuon arvostettavien erien luottotappiovarauksen muutoksesta.

IFRS 9 käyttöönotto ei vaikuttanut rahoitusvelkojen luokitteluun ja arvostamiseen.

Uudelleenluokittelu vaikutti pankin omaan pääomaan siten, että jaksotettuun hankintamenuun arvostettavien rahoitusvaroihin kohdistuvat odotettavissa olevat tappiot pienensivät kertyneitä voittovaroja. Myös käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettaviin rahoitusvaroihin kohdistuvat odotettavissa

olevat luottotappiot pienensivät kertyneitä voittovaroja. Koska käyvän arvon rahastoon merkittyä määrää oikaistiin vastaavasti, ei käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen odotettavissa olevilla tappioilla ollut vaikutusta oman pääoman määrään.

Siirtymän vaikutus Bonum Pankin omaan pääomaan on esitetty alla olevassa taulukossa

RAHOITUSVAROJEN UDELLEENLUOKITTELUN VAIKUTUS OMAAN PÄÄOMAAN 1.1.2018

(1 000 €)	31.12.2017	Uudelleen-arvostuksen vaikutus	1.1.2018
Osakepääoma	10 000	-	10 000
Rahastot			
Käyvän arvon rahasto	556	60	616
Muut rahastot	20 000	-	20 000
Kertyneet voittovarot	1 414	-429	985
Oma pääoma yhteensä	31 970	-369	31 601

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista -standardin käyttöönotto 1.1.2018

Uusi standardi sisältää viisivaiheisen ohjeistuksen asiakassopimusten perusteella saatavien myyntituotosten kirjaamiseen. Se korvaa nykyiset IAS 18 ja IAS 11-standardit ja niihin liittyvät tulkinnot. Myynnin kirjaaminen voi tapahtua joko ajan mittaan tai tietynä ajankohtana, ja keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Standardi lisää myös esitettävien liitetietojen määrää. Standardilla ei ollut merkittävää vaikutusta Bonum Pankin tilinpäätökseen.

Muilla uusilla standardeilla ja standardimuutoksilla ei ollut vaikutusta Bonum Pankin tilinpäätökseen.

Tulevilla tilikausilla sovellettavat uudet ja muutetut standardit

Bonum Pankki ottaa käyttöön 1.1.2019 alkavalla tilikaudella seuraavat IASB:n julkistamat uudet standardit niiden voimaantulopäivästä lähtien.

IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardi (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Uusi IFRS 16 standardi korvaa nykyisen IAS 17 Vuokrasopimukset -standardin ja siihen liittyvät tulkinnot. Uusi standardi edellyttää vuokralleottajilta vuokrasopimusten merkitsemistä taseeseen vuokravelkana sekä siihen liittyvänä omaisuuseränä. Taseeseen merkitseminen muistuttaa IAS 17:n mukaista rahoitusleasingin kirjanpitokäsittelyä. Taseeseen merkitsemisestä on kaksi helpotusta, jotka koskevat enintään 12 kuukautta kestäviä sekä arvoltaan vähäisiä hyödykkeitä koskevia sopimuksia. Vuokralle antajien kirjanpitokäsittely ei sisällä merkittäviä muutoksia.

Standardia sovelletaan Bonum Pankin toimitiloja sekä toimistolaitteita koskeviin vuokrasopimuksiin. Bonum Pankki soveltaa standardin sisältämiä helpotuksia mm. työasemia koskeviin vuokrasopimuksiin niiden vähäisen arvon perusteella. Standardin käyttöönotto lisää Bonum Pankin taseeseen merkittyjä varoja ja velkoja n. 230 tuhannella eurolla. Standardin käyttöönotolla ei ole vaikutusta Bonum Pankin omaan pääomaan. Standardilla ei ole olennaista vaikutusta Bonum Pankin vakavaraisuuteen.

IFRIC 23 tulkinta: Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Tulkinta selventää kirjanpitokäsittelyä tilanteessa, jossa yhteisön verotuksellinen ratkaisu odottaa vielä veroviranomaisen hyväksymistä. Olennainen kysymys on arvioida, tuleeko veroviranomainen hyväksymään yhteisön tekemän valitseman ratkaisun. Tätä harkittaessa oletetaan, että veroviranomaisella on pääsy kaikkeen asiaan kuuluvaan tietoon arvioidessaan ratkaisua. Tulkinnalla ei ole vaikutusta Bonum Pankin tilinpäätökseen.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin muutokset: Etukäteen suoritettavaa maksua koskevat ominaisuudet, joihin liittyy negatiivinen kompensatio (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Muutokset mahdollistavat joidenkin, ennen eräpäivää tapahtuvan maksun mahdollistavien rahoitusinstrumenttien arvostamisen jaksotettuun hankintamenuun. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta Bonum Pankin tilinpäätökseen.

Vuosittaiset parannukset IFRS-standardeihin*, muutuskokoelma 2015–2017 (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutokset koskevat IFRS 3, IFRS 11, IAS 12 ja IAS 23 -standardeja. Standardimuutoksilla ei ole vaikutusta Bonum Pankin tilinpäätökseen.

Muilla myöhemmin sovellettavaksi tulevilla standardimuutoksilla ei ole vaikutusta Bonum Pankin tilinpäätökseen.

* = Standardia ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa 31.12.2018 mennessä.

LIITE 2 RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN PERIAATTEET

RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN PERIAATTEET

Bonum Pankin riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikki merkittävät liiketoiminnasta aiheutuvat riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan, niitä valvotaan säännöllisesti ja ne ovat oikeassa suhteessa pankin riskinkantokykyyn. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että pankki ei ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä muodostuisi oleellista uhkaa pankin, keskusyhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. Riskejä koskeva ohjeistus ja päätöksenteko noudattavat terveitä ja varovaisia liiketoiminnan periaatteita. Riskienhallinnan periaatteiden rikkomiseen puututaan sovittujen toimintamallien mukaisesti.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa Bonum Pankin pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan pankin liiketoimintasuunnitelman toteuttamisesta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan pankin jatkuva ja häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilla luottolaitoksilla vakavaraisuuden hallinta perustuu yhteenliittymän keskusyhteisön hallintoneuvoston vahvistamiin vakavaraisuuden hallinnan periaatteisiin, sekä keskusyhteisön hallituksen kaikille jäsenluottolaitoksille vahvistamiin pääomasuunnittelun menetelmiin. Bonum Pankin hallitus on vahvistanut pankille systemaattisen ja dokumentoidun vakavaraisuuden hallinnan prosessin, joka kytkeytyy kiinteästi koko yhteenliittymän ja muiden jäsenluottolaitosten liiketoiminnan suunnitteluun.

Pankki tunnistaa ja arvioi toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittaa riskinkantokykynsä vastaamaan riskien yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi pankki asettaa riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laatii pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Pääomasuunnitelman laatimisessa käytetään keskusyhteisön riskienhallinnan määrittelemiä laskentamenetelmiä.

Merkittävimmät Bonum Pankin liiketoimintaan liittyvät riskit ovat luottoriski, likviditeettiriski ja korkoriski. Bonum Pankin liiketoiminnan suunnitteluun pohjautuva hallituksen vahvistama riskistrategia linjaa

liiketoiminnan riskinottohalukkuuden. Liiketoimintaa harjoitetaan maltillisella riskitasolla niin, että riskit pystytään täysimääräisesti hallitsemaan.

RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN ORGANISOINTI

Bonum Pankin riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta on olennainen osa pankin päivittäistä liiketoiminnan johtamista ja sisäistä valvontaa. Bonum Pankki on POP Pankkien yhteenliittymän keskusluottolaitos ja samalla jäsenluottolaitos sekä POP Pankkiliitto Osuuskunnan tytäryhtiö.

Yhteenliittymän keskusyhteisö antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Lisäksi jäsenluottolaitoksille on asetettu yhteisiä liiketoiminnan ohjausrajoja, joilla varmistetaan siitä, että yksittäisen jäsenluottolaitoksen ottamat riskit ovat hyväksyttävissä rajoissa.

Bonum Pankin hallitus vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, ohjeet ja rajoitteet liiketoiminnan riskitasoille sekä riskinottovaltuudet keskusyhteisön antamien sitovien ohjeiden mukaisesti. Hallitus vastaa ennakkoivasta pääomasuunnittelusta sekä vakavaraisuuden hallinnan ja ennakoivan pääomasuunnittelun sovittamisesta osaksi luotettavaa hallintoa ja muuta ohjausta. Hallitus arvioi vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta. Hallitus asettaa tavoitetason, jolla vakavaraisuus halutaan pitää sekä vahvistaa riskiprofiilin edellyttämän pääomatason ja -rakenteen.

Toimiva johto vastaa päivittäisen liiketoiminnan riskienhallinnasta riskirajoitteiden ja riskinottovaltuuksien puitteissa. Toimiva johto vastaa vakavaraisuuden hallinnan sekä riskienhallinnan käytännön toteutuksesta, jatkuvasta seurannasta ja valvonnasta sekä raportoinnista yhteenliittymän hallitukselle. Toimiva johto myös huolehtii siitä, että vakavaraisuuden hallintaan liittyvät vastuut, valtuudet, prosessit ja raportointisuhteet on selkeästi määritetty ja riittävästi kuvattu ja että työntekijät tuntevat työtehtäviensä edellyttämässä laajuudessa vakavaraisuuden hallinnan kokonaisuuden, siihen liittyvät prosessit ja menetelmät.

Bonum Pankin riippumattoman riskienvalvonnan tehtävä on liiketoiminnan riskirajoitteiden ja vakavaraisuuden valvonta sekä raportointi hallitukselle ja yhteenliittymän keskusyhteisön riippumattomalle riskienvalvonta-toiminnolle. Bonum Pankin riskienvalvonnan tehtävänä on muodostaa kokonaisvaltainen näkemys yhteenliittymän jäsenluottolaitosten keskusluottolaitospalveluiden ja pankin muun liiketoiminnan sisältämistä riskeistä, kehittää riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja riskien tunnistamiseen, mitaamiseen ja valvontaan keskusyhteisön antamien periaatteiden mukaisesti.

Bonum Pankin compliance-toiminto valvoo, että pankki noudattaa toiminnassaan lakia, asetuksia, viranomaisen antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä yhteenliittymän keskusyhteisön antamia ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita. POP Pankkiliitto osk yhteenliittymän keskusyhteisönä valvoo Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisesti riskienhallintajärjestelmien riittävyttä ja toimivuutta kaikissa jäsenluottolaitoksissa.

Yhteenliittymän riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita, organisointia ja sisäisen valvonnan järjestämistä kuvataan tarkemmin POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen liitteessä 4. EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) edellyttämät riskerä koskevat tiedot on esitetty lisäksi erillisessä Pilari III raportissa. POP Pankki -ryhmän tilinpäätös on saatavissa POP Pankkiliitto osk:n toimiloista osoitteesta Hevosenkä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi.

VAKAVARAIKUUDEN HALLINTA

Bonum Pankin vakavaraisuuden hallinta perustuu yhteenliittymän keskusyhteisön hallintoneuvoston vahvistamiin vakavaraisuuden hallinnan periaatteisiin, sekä keskusyhteisön hallituksen kaikille jäsenluottolaitoksille vahvistamiin pääomasuunnittelun menetelmiin. Bonum Pankin hallitus on vahvistanut pankille systemaattisen vakavaraisuuden hallinnan prosessin sekä likviditeetin riittävyden arviointiprosessin, jotka kytkeytyvät kiinteästi koko yhteenliittymän ja muiden jäsenluottolaitosten liiketoiminnan suunnitteluun.

Vakavaraisuuden hallintaprosessin tavoitteena on pankin riskinkantokykyyn turvaaminen suhteessa toiminnan kaikkiin olennaisiin riskeihin ja vakavaraisuustavoitteen tarkistaminen. Pankki tunnistaa ja

arvioi toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittaa riskinkantokykynsä vastaamaan riskiensä yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi pankki asettaa riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laatii pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Pääomasuunnitelman tehtävä on myös määrittellä, mikä on pankin tehokkaan pääoman käytön kannalta tarkoituksenmukainen pääomien määrä ja -rakenne. Tähän vaikuttaa muun muassa sääntelystä tulevat rajoitteet siitä, mitä pääoman eriä hyväksytään vakavaraisuuteen tai mihin riskeihin kyseessä olevan pääoman eriä voidaan käyttää.

Vakavaraisuuden hallintaprosessin tavoitteena on myös ylläpitää ja kehittää laadukasta riskienhallintaa. Pääomavarausten arviointiin käytetään keskusyhteisön määrittelemiä ja hyväksymiä skenaarioanalyysijä sekä stressitestejä. Stressitestejä käytetään sen arvioimiseksi, miten erilaiset poikkeuksellisen vakavat, mutta kuitenkin mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa yhteenliittymän tai sen jäsenluottolaitoksen maksuvalmiuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen. Stressitekijöillä arvioidaan sekä yksittäisten riskitekijöiden vaikutusta, että useiden muuttujien samanaikaisten muutosten vaikutuksia.

PILARI I VAKAVARAIKUUSUHDE

Bonum Pankin merkittävimmät Pilari I pääomavaateet muodostuvat korttiluottotoiminnan vähittäissäämisistä sekä treasury- ja sijoitustoiminnan saamisista. Pankki soveltaa vakavaraisuuslaskennassa luottoriskin pääomavaateen laskentaan standardimenetelmää ja operatiivisen riskin pääomavaateen laskentaan perusmenetelmää. Bonum Pankilla ei ole kaupankäyntitoimintaa, joten markkinariskin pääomavaade lasketaan ainoastaan valuuttapositioneille. Luottoriskin standardimenetelmässä vastuut jaetaan vastuuryhmiin ja vähittäissäämisten ryhmässä on määritelty luotonannon hajautukselle vaadittavat vähimmäisrajat.

Bonum Pankin omat varat muodostuvat osakepääomasta, kertyneistä voittovaroista sekä muista vapaista rahastoista, joista vähennetään EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 mukaiset vähennyserät. Vuoden 2018 lopussa Bonum Pankin omat varat yhteensä olivat 28 845 tuhatta euroa (30 288), joka muodostui kokonaisuudessaan ydinpääomasta (CET1).

Vuoden 2018 lopussa Bonum Pankin vakavaraisuussuhde oli 43,7 prosenttia (53,2) ja ydinpääoman suhde riskipainotettuihin eriin 43,7 prosenttia (53,2). Pankki ei lue tilikauden aikana kertynyttä voittoa omiin varoihin. Pankin vakavaraisuus on pysynyt korkealla tasolla vuoden 2017 lopun 10 miljoonan euron pääomalisäyksen jälkeen. Vakavaraisuuden odotetaan jatkossa normalisoituvan keskusluottolaitostointojen ja pankkiliiketoiminnan laajenemisen vuoksi, jonka odotetaan kasvattavan pankin riskipainotettujen saamisten määrää.

Lakisääteinen alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja ydinpääomalle 4,5 prosenttia. Vuoden 2015 alussa otettiin 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksen lisäksi käyttöön kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 prosenttia sekä muuttuva lisäpääomavaatimus, jonka viranomaiset voivat tarvittaessa asettaa 0 - 2,5 prosentin tasolle.

Bonum Pankki julkistaa vakavaraisuuslaskennan kannalta olennaiset tiedot vuosittain osana toimintakertomustaan ja tilinpäätöksen liitetietoja. Puolivuositain laadittavassa osavuosikatsauksessa julkistetaan keskeiset vakavaraisuustiedot.

VAKAVARAISUUDEN YHTEEVETO (1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	31 521	31 851
Vähennykset ydinpääomasta	-2 676	-1 563
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	28 845	30 288
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	0	0
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	0	0
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	0	0
Ensisijainen pääoma (T1=CET1+AT1)	28 845	30 288
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	0	0
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	0	0
Toissijainen pääoma (T2)	0	0
Omat varat yhteensä (TC=T1+T2)	28 845	30 288
Riskipainotetut erät yhteensä	65 955	56 970
- josta luottoriskin osuus	48 624	42 213
- josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	0	0
- josta markkinariskin osuus (valuuttariski)	1 266	998
- josta operatiivisen riskin osuus	16 064	13 758
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%)	43,7 %	53,2 %
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (T1-%)	43,7 %	53,2 %
Kokonaisvakavaraisuussuhde (TC-%)	43,7 %	53,2 %
Pääomavaatimus		
Omat varat yhteensä		
Pääomavaatimus yhteensä*		
Puskuri pääomavaatimukseen		
* Pääomavaatimus yhteensä muodostuu minimivaatimuksesta 8%, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5% ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista		
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	28 845	30 288
Vastuut yhteensä	620 359	572 016
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	4,6 %	5,3 %

LIIKETOIMINNAN RISKIT

Luottoriski

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä sopimuksen mukaisia maksuvelvoitteitaan.

Luottoriskiä syntyy luottojen lisäksi myös muunlaisista saamisista, kuten joukkovelkakirjalainoista, lyhytaikaisista saamistodistuksista sekä erilaisista taseen ulkopuolisista sitoumuksista, kuten käyttämättömistä luottojärjestelyistä ja -limiiteistä sekä takauksista.

Bonum Pankin liiketoiminnan luottoriski muodostuu likviditeettireservin sijoitustoiminnasta sekä pankkitoiminnasta, johon kuuluu korttiliiketoiminta ja muu vähittäispankkitoiminta. Luottoriskille alttiita tase-eriä oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 300 444 tuhatta euroa (341 506). Taseen ulkopuolisia sitovia luottolupauksia Bonum Pankilla oli 108 616 tuhatta euroa (101 283), jotka muodostuivat pääasiassa korttiluottojen vapaista luottolimiiteistä ja POP Pankkien maksuvalmiuslimiiteistä. Bonum Pankin luotto- ja vastapuoliriskin Pilari I pääomavaraukset ovat noin 73,7 prosenttia kaikista Pilari I pääomavarauksista.

Luottoriskien hallinta

Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa sijoitustoiminnasta ja muista asiakassaamisista syntyvien luottoriskien tulos- ja vakavaraisuusvaikutukset hallittavalle tasolle. Hallituksen vahvistamat keskusyhteisön sitovat ohjeet luottoriskistrategia ja sijoitustoiminnan periaatteet määrittelevät enimmäismäärät riskikeskittymille ja ohjaavat sijoitustoiminnan sekä luotonannon suuntaamista asiakassektoreittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Sijoitustoiminnan luottoriskiä hallitaan pääasiassa rajaamalla sijoituskohteiden luottokelpoisuutta sekä hajauttamalla sijoitusomaisuutta toimialoittain, vastapuolittain, luottokelpoisuusluokittain sekä instrumenttiluokittain. Luottoriskien hajautus määritellään hallituksen vahvistaman sijoitussuunnitelman allokatiivissa ja limiittikehikossa. Sijoituspäätökset tehdään hallituksen vahvistamin sijoitusvaltuuksin sijoitussuun-

nitelman ja luottoriskien toimintaohjeiden mukaisesti riskejä hajauttaen.

Bonum Pankin sijoitusomaisuus yhteensä oli tilikauden lopussa 255 960 tuhatta euroa (304 699). Likviditeettireserviin kuuluvat sijoitusomaisuuserät sisältävät valtioiden, kuntien, luottolaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, joista osa on vakuudellisia ja EKP vakuuskelpoisia luottoja. Lisäksi Bonum Pankilla oli likviditeettiportfolioon kuuluvia lyhytaikaisia pankkisaamia yhteensä 4 072 tuhatta euroa (1 016).

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Korttiliiketoiminnan luottotappiot ovat pysyneet maltillisella tasolla suhteessa luottokannan kokoon. Korttiliiketoiminnan luottoriskien hallinta perustuu maltilliseen luottopolitiikkaan, hakemuspisteytysmalliin sekä asiakkaan maksukyvyyn arviointiin. Muun pankkitoiminnan luottoriskien hallinta perustuu asiakkaan maksukyvyyn arviointiin sekä riittäviin ja turvaaviin vakuuksiin. Vakuudet arvotetaan varovaisuuden periaatteita noudattaen käypään arvoon ja niiden arvoa seurataan säännöllisesti. Luottoriskien seuranta perustuu maksuviiveiden ja järjestämättömien saamisten jatkuvaan seurantaan, luottosalkun laadun seurantaan sekä odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) määrän seurantaan.

Vähittäispankkitoiminnan luottokanta kasvoi tilikaudella 15,8 prosenttia päätyen 41 444 tuhanteen euroon (35 791). Henkilöasiakkaille myönnettyjen lainojen osuus luottokannasta oli 99,5 prosenttia (99,2) Korttiluottojen luottokanta kasvoi tilikaudella 8,0 prosenttia päätyen 34 970 tuhanteen euroon (32 373).

Ongelmasaamiset ja saamisten arvonalentumiset

Vuonna 2018 korttiluotoista kirjattiin luottotappioita 271 tuhatta euroa (233). Muista pankkitoiminnan eristä ei ole kirjattu luottotappioita eikä niissä ole järjestämättömiä saamia.

Eräntyneet saamiset (1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
31-90 päivää	40	28
yli 90 päivää	331	315
Yhteensä	371	342

Bonum Pankin yli 90 päivää erääntyneenä olleet saamiset olivat 0,80 prosenttia (0,88) luottokannasta. Pankin 30-90 päivää erääntyneenä olleet saamiset olivat vuoden 2018 lopussa 0,10 prosenttia (0,08) luottokannasta.

Luottoihin ja saamisiin sekä taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin kohdistuvat odotetut luottotappiot (ECL) pienenevät tilikauden aikana 3,0 prosenttia päättyen 561 tuhanteen euroon. ECL laskennan vaiheeseen kolme luokitellaan luotot, joilla on yli 90 päivää myöhässä olevia maksusuorituksia. Arvon alentumisia koskevat kirjanpitosäännökset muuttuivat 1.1.2018, kun pankki siirtyi soveltamaan IFRS 9 -standardia. Arvon alentumisten historiatietoja ei ole oikaistu. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä ja siinä tapahtuneet muutokset on esitetty liitetiedossa 14.

Riskikeskittymät

Luotonannon keskittämäriskiä syntyy luotonannosta, kun luottovastapuoleet ovat taloudellisesti riippuvaisia toisistaan tai toimivat samankaltaisessa taloudellisessa ympäristössä, jolloin yksittäiset tapahtumat voivat vaikuttaa merkittävään joukkoon luottovastapuolia samanaikaisesti. Vastaavaa keskittämäriskiä voi syntyä myös luottojen vakuuksien ollessa samankaltaisia.

Bonum Pankin yhdelle asiakkaalle ja/tai asiakaskonaisuudelle myöntämien luottojen kokonaismäärä ei saa ylittää EU:n vakavaraisuusasetuksessa N:0 575/2013, muissa säädöksissä tai Finanssivalvonnan tai muun valvontaviranomaisen antamissa määräyksissä ja ohjeissa vahvistettuja enimmäismääriä.

Likviditeettireservin vastapuolijakauma (1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Keskuspankkisaamiset	68 137	70 179
Valtiot ja julkisyhteisöt	215 868	258 290
Luottolaitokset	33 143	41 433
Yrityksiltä	9 989	5 992
Yhteensä	327 137	375 894

Bonum Pankin luottoriskille altistumisen ja luottoriskikeskittymien kuvaamista varten luottoriskiä sisältävät erät on jaettu kahdeksaan riskiluokkaan maksuvyötömyyden todennäköisyyttä ennustavan PD-arvon (Probability of Default) perusteella. Alla

olevissa taulukoissa on esitetty riskiluokittain odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa määriteltyjen vaiheiden mukaisesti saamiset asiakkailta, saamistodistukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset. Taulukossa on esitetty myös kunkin riskiluokan PD-luvun ala- ja yläraja.

Saamiset luottolaitoksilta riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 31.12.2018

(1 000 €)	PD-luku					
	Riskiluokka	Alaraja	Yläraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3
1	0,00	0,15	171 750	-	-	171 750
2	0,15	0,30	27 000	-	-	27 000
Yhteensä			198 750	0	0	198 750

Saamiset luottolaitoksilta riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 1.1.2018

(1 000 €)	PD-luku					
	Riskiluokka	Alaraja	Yläraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3
1	0,00	0,15	54 000	-	-	54 000
2	0,15	0,30	86 000	-	-	86 000
Yhteensä			140 000	0	0	140 000

Saamiset luottolaitoksilta muodostuvat POP Pankki -ryhmän sisäisistä eristä, joiden määrä kasvoi tilikaudella 42,0 prosenttia.

Saamiset asiakkailta riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 31.12.2018

Riskiluokka	PD-luku		Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	Alaraja	Yläaraja				
1	0	0,15	126	0	-	126
2	0,15	0,30	21 852	0	-	21 852
3	0,30	0,80	1 835	40	-	1 875
4	0,80	1,50	10 160	99	-	10 259
5	1,50	5,00	5 381	451	-	5 831
6	5,00	25,00	508	778	-	1 286
7	25,00	100,00	19	12	-	31
8	100,00	100,00	-	-	579	579
Yhteensä			39 880	1 381	579	41 839

Saamiset asiakkailta riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 1.1.2018

Riskiluokka	PD-luku		Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	Alaraja	Yläaraja				
1	0	0,15	232	0	-	232
2	0,15	0,30	19 063	0	-	19 063
3	0,30	0,80	1 585	25	-	1 609
4	0,80	1,50	8 545	73	-	8 619
5	1,50	5,00	4 881	406	-	5 287
6	5,00	25,00	51	534	-	585
7	25,00	100,00	-	3	-	3
8	100,00	100,00	-	-	572	572
Yhteensä			34 357	1 042	572	35 970

Saamiset asiakkailta muodostuu pääosin korttiluotoista (85,0 %). Kolmen alimman riskiluokan (riskiluokat 6-8) osuus saamisista kasvoi tilikaudella 4,5 prosenttiin (3,2). Vaiheen kaksi ja kolme saamisten osuus yhteensä kasvoi hieman 4,7 prosenttiin (4,5).

Taseen ulkopuoliset sitoumukset riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 31.12.2018

Riskiluokka	PD-luku		Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	Alaraja	Yläaraja				
1	0	0,15	57 037	231	-	57 268
2	0,15	0,30	35 585	167	-	35 752
3	0,30	0,80	2 446	150	-	2 596
4	0,80	1,50	7 013	17	-	7 030
5	1,50	5,00	3 085	548	-	3 633
6	5,00	25,00	60	482	-	542
7	25,00	100,00	0	8	-	8
8	100,00	100,00	-	-	292	292
Yhteensä			105 226	1 602	292	107 120

Taseen ulkopuoliset sitoumukset riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 1.1.2018

(1 000 €)	PD-luku					
	Riskiluokka	Alaraja	Yläaraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3
1	0	0,15	34 278	18 642	-	52 920
2	0,15	0,30	32 499	3 419	-	35 918
3	0,30	0,80	1 523	151	-	1 674
4	0,80	1,50	6 343	8	-	6 351
5	1,50	5,00	2 648	506	-	3 154
6	5,00	25,00	35	266	-	302
7	25,00	100,00	0	2	-	2
8	100,00	100,00	-	-	292	292
Yhteensä			77 327	22 994	292	100 613

Taseen ulkopuoliset saamiset muodostuvat pääosin käyttämättömistä korttiluottolimiiteistä (79,7 %) ja ryhmän sisäisistä eristä (19,7 %).

Saamistodistukset riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 31.12.2018

(1 000 €)	PD-luku					
	Riskiluokka	Alaraja	Yläaraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3
1	0	0,15	226 500	3 000	-	229 500
2	0,15	0,30	19 050	3 000	-	22 050
3	0,30	0,80	-	3 000	-	3 000
4	0,80	1,50	-	-	-	0
Yhteensä			245 550	9 000	0	254 550

Saamistodistukset riskiluokittain ja vaiheittain (IFRS9) 1.1.2018

(1 000 €)	PD-luku					
	Riskiluokka	Alaraja	Yläaraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3
1	0	0,15	275 700	1 500	-	277 200
2	0,15	0,30	24 550	-	-	24 550
3	0,30	0,80	-	-	-	0
4	0,80	1,50	-	2 000	-	2 000
Yhteensä			300 250	3 500	0	303 750

Likviditeettireserviin sisältyvät saamistodistukset asettuvat kolmeen ylimpään riskiluokkaan. Vaiheen 2 saamistodistukset ovat likviditeetin hallinnassa käytettäviä yrittäjädistuksia.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan Bonum Pankin kykyä vastata sitoumuksistaan. Likviditeettiriski voidaan jakaa lyhyen aikavälin maksuvalmiusriskiin ja pitkän aikavälin rakenteelliseen rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa pankki ei suoriudu maksuvelvoitteestaan ilman vaikeuksia. Rakenteellinen rahoitusriski tarkoittaa jällelrahoitusriskiä, joka muodostuu taseen saamis- ja velkaerien maturiteettieroista.

Likviditeettiriskeihin varaudutaan ylläpitämällä likviditeettireserviä, jonka turvin pankki kykenee selviytymään ilman ulkopuolista rahoitusta niin pitkään, että poikkeuksellisten olojen varalle laadittu rahoituksen jatkuvuussuunnitelma voidaan ottaa käyttöön täysimääräisesti. Likviditeettireservi muodostuu LCR kelpoisista likvideistä varoista, keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista varoista, sekä lyhyistä pankkisaamisista.

Likviditeettireserviin luettavat tase-erät (1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	58 901	52 837
Valtiot ja julkisyhteisöt	29 830	23 322
Luottolaitoksilta	29 071	29 515
Muut saamistodistukset	196 027	251 861
Valtiot ja julkisyhteisöt	186 038	234 968
Luottolaitoksilta	0	10 901
Yrityksiltä	9 989	5 992
Talletukset	72 209	71 195
Määräaikaiset	0	0
Vaadittaessa maksettavat	4 072	1 016
Keskuspankkitalletukset	68 137	70 179
Yhteensä	327 137	375 894

Bonum Pankki vastaa keskusluottolaitoksena POP Pankkien yhteenliittymän LCR-suhdeluvun hallinnasta ja seuraa jäsenpankkien maksuvalmiustilannetta ja lyhytaikaisia likviditeettitarpeita. Bonum Pankki vastaa yhteenliittymän pitkäaikaisen rahoituksen hankinnasta ja toimii jäsenluottolaitosten sisäisenä pankkina. Bonum Pankin rahoitusrakenteen suunnittelu perustuu koko yhteenliittymän likviditeetti- ja rahoitussuunniteluun sekä keskusyhteisön niille antamiin tavoitteisiin ja ohjausrajoihin.

POP Pankkien yhteenliittymän LCR-suhdeluku oli vuoden 2018 lopussa 151,3 prosenttia (142,9). Bonum Pankilla oli LCR kelpoisia likvidejä varoja yhteensä 362 431 tuhatta euroa (314 421), joista 100,0 prosenttia oli L1 kelpoisia likvidejä varoja. Maksuvalmiusriskin mittaamisen keskeinen tunnusluku on EU:n vakavaraisuusasetuksessa määritelty maksuvalmiusvaatimus (LCR). LCR-suhdeluvun vähimmäisvaatimus on 100 prosenttia.

LCR suhdeluku (1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Likvidit varat (LCR)	362 431	314 421
Nettokassauslosvirtaus	239 557	220 075
Maksuvalmiusvaatimus (LCR)	151,3 %	142,9 %

Toukokuussa 2016 Bonum Pankki julkaisi 750 miljoonan euron joukkovelkakirjaohjelman ja laski kesäkuussa liikkeelle 100 miljoonan euron seniorilainan, jokuajaltaan kolme vuotta. Vuoden 2018 lopussa

Bonum Pankin liikkeeseen laskemien sijoitustodistusten kannan nimellisarvo oli yhteensä 42,5 miljoonaa euroa. Bonum Pankki odottaa jatkossa yhteenliittymän tukkuvarainhankinnan kasvavan.

Rahoitusvarojen maturiteettijakauma					
31.12.2018 (1 000 €)	Alle 3kk	3-12kk	1-5 vuotta	Yli 5v	Yhteensä
Keskuspankkisaamiset	100 724	-	-	-	100 724
Myytavissä olevat rahoitusvarat	124 508	73 522	53 401	3 497	254 928
Lainat ja muut saamiset	35 464	9	351	5 900	41 723
Saamiset luottolaitoksilta	38 822	139 000	25 000	-	202 822
Yhteensä	299 518	212 531	78 752	9 397	600 197

Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma					
31.12.2018 (1 000 €)	Alle 3kk	3-12kk	1-5 vuotta	Yli 5v	Yhteensä
Talletukset	9 983	-	-	-	9 983
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	19 998	122 400	-	-	142 399
Velat luottolaitoksille	328 687	23 800	62 486	-	414 973
Yhteensä	358 668	146 200	62 486	0	567 355

Rahoitusvarojen maturiteettijakauma					
31.12.2017 (1 000 €)	Alle 3kk	3-12kk	1-5 vuotta	Yli 5v	Yhteensä
Keskuspankkisaamiset	70 179	-	-	-	70 179
Myytavissä olevat rahoitusvarat	204 924	60 684	39 889	-	305 497
Lainat ja muut saamiset	32 672	-	69	3 050	35 791
Saamiset luottolaitoksilta	21 016	38 000	82 000	-	141 016
Yhteensä	328 791	98 684	121 958	3 050	552 483

Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma					
31.12.2017 (1 000 €)	Alle 3kk	3-12kk	1-5 vuotta	Yli 5v	Yhteensä
Talletukset	4 801	-	-	-	4 801
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 000	4 997	99 717	-	109 713
Velat luottolaitoksille	341 913	8 000	55 775	-	405 688
Yhteensä	351 714	12 997	155 492	0	520 202

Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen tai muiden markkinahintojen muutosten vaikutusta pankin tulokseen ja vakavaraisuuteen. Markkinariskin hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa riskit hyväksyttävälle tasolle ja seurata riskiasemaa ajantasaisesti. POP Pankkien yhteenliittymässä keskusyhteisön hallitus vahvistaa markkinariskistrategian ja markkinariskin hallinnan ohjeet, jotka luovat pohjan markkinariskin hallinnalle Bonum Pankissa. Bonum Pankin hallitus vahvistaa markkinariskeille asetettavat enimmäismäärät ja sijoitussuunnitelman. Vakavaraisuuden hallintaprosessi on keskeinen rahoitustaseen sisältämän markkinariskin mittaamisen ja seurannan prosessi, jossa tehdään markkinariskille pääomavarauksia.

Korkoriski

Bonum Pankin liiketoiminnan merkittävin markkinariski on korkoriski. Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten vaikutusta taseen ja taseen ulkopuolisten erien markkina-arvoon tai korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu saatavien ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista sekä eriaikaisista korontarkistus- ja eräntymisajankohdista. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on vakauttaa pankin taseen korkoriski tasolle,

jossa liiketoiminta on kannattavaa, mutta tulos tai vakavaraisuus ei ole uhattuna voimakkaissakaan korkoympäristön muutoksissa.

Korkoriskiä syntyy likviditeettireservin sijoitustoiminnasta sekä pankkiliiketoiminnan rahoitustaseesta. Bonum Pankki ei käyttänyt johdannaisia vuonna 2018.

Bonum Pankki seuraa korkoriskiä taseen nykyarvomenetelmällä ja dynaamisella tulosriskimallilla kuukausittain. Nykyarvomenetelmä mittaa taseen laskennallisen markkina-arvon muutosta korkojen muuttuessa. Nykyarvomenetelmässä taseen markkina-arvo lasetaan yksittäisten tase-erien odotettujen kassavirtojen nykyarvona. Sijoituserien korko- ja luottospread-muutoksien aiheuttamia markkina-arvojen muutoksia eri korkoskenaarioissa seurataan erillisillä korkoherkkyysohjeilla. Tulosriskimallilla ennustetaan suunnitellun taseen korkokatteiden kehitystä ja muutosta erilaisissa markkinakorkoskenaarioissa seuraavan viiden vuoden aikajänteellä.

Korkoriskin tulosvaikutus on laskettu 12 kk korkokatteennusteen muutoksena, olettaen korkotason muuttuvan paralleelista yhden prosenttiyksikön ylös- tai alaspäin. Vaikutus omaan pääomaan on laskettu taseen nykyarvomutoksen kautta samalla korkoshokilla.

Korkoherkkyysohjeanalyysi 1% yksikön paralleelin koronmuutoksen vaikutus 31.12.2018 (1 000 €)

	Muutos (korkoskenaario)	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	+1% yksikkö	-416	551
Korkoriski	-1% yksikkö	415	365

Korkoherkkyysohjeanalyysi 1% yksikön paralleelin koronmuutoksen vaikutus 31.12.2017 (1 000 €)

	Muutos (korkoskenaario)	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	+1% yksikkö	-325	893
Korkoriski	-1% yksikkö	275	57

Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan taloudellisia menetyksiä tai muuta liiketoiminnallista haittaa, jotka voivat johtua sisäisistä puutteista tai virheistä järjestelmissä, prosesseissa, menettelytavoissa ja henkilöstön toiminnassa tai ulkoisista liiketoimintaan vaikuttavista tekijöistä. Kaikkiin liiketoiminnan prosesseihin,

mukaan lukien luotto- ja sijoitusprosessit, sisältyy operatiivisia riskejä. Bonum Pankilla on operatiivista riskiä ulkoistettujen toimintojen ja merkittävien liiketoimintahankkeiden kautta.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa olennaiset liiketoiminnan operatiiviset riskit ja minimoida niiden toteutumismahdollisuus ja vaikutukset.

Tavoitteeseen pyritään lisäksi henkilöstön jatkuvalla kehittämisellä ja kattavilla toimintaohjeilla sekä sisäisen valvonnan toimenpiteillä muun muassa eriyttämällä mahdollisuuksien mukaan asioiden valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano ja valvonta toisistaan.

Merkittävimpiin uusiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan tuotehallintamenettelyssä. Pankki tekee vuosittain operatiivisten riskien itsearvioinnin tekemiensä riskikartoitusten perusteella, joissa hyödynnetään operatiivisten riskien tapahtumaseurantaa. Osa operatiivisten riskien mahdollisista tappioista suojataan vakuutusturvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Operatiivisia riskejä seurataan keräämällä tietoa operatiivisen riskin tapahtumista, häiriöistä, taloudellisista menetyksistä ja mahdollisista väärinkäytöksistä. Toimiva johto hyödyntää sisäisen valvonnan tuottamaa raportointia ohjeistuksen noudattamisesta sekä tietoja toimintaympäristön muutoksista.

Bonum Pankilla ei ollut vuonna 2018 Operatiivisten riskien tapahtumia, jotka täyttäisivät Finanssivalvonnan vuosi-ilmoituksen mukaiset tappio-tapahtuman kriteerit (yli 10 tuhannen euron tappio).

Strateginen riski

Strategisella riskillä tarkoitetaan pankin toimintaympäristön kehitykseen nähden väärän strategian tai liiketoimintamallin valinnasta johtuvia menetyksiä. Menetykset voivat johtua myös strategian toteuttamisen epäonnistumisesta, kilpailuympäristön odottamattomista muutoksista tai liian hitaasta reagoinnista muutoksiin.

Liiketoimintasuunnitelmassa määriteltyjen strategisten tavoitteiden mukaisesti Bonum Pankin on pysyttävä varmistamaan POP Pankkien tarvitsemat perustoiminnot. Potentiaalisia strategisia uhkaku- via on huomioitu pääomatarvetta arvioitaessa. Liiketoimintasuunnitelmassa keskitytään yhteenliitty- män jäsenpankkien tarvitsemien keskusluottolaitos- toimintojen kehittämiseen ja uuden liiketoiminnan vakiinnuttamiseen.

Strategisia riskejä pyritään minimoimaan päivittä- mällä strategiset ja vuositason suunnitelmat säännöl- lisesti. Suunnittelussa hyödynnetään analyysseja POP Pankki -ryhmän tilasta ja liiketoiminnan kehityksestä sekä analyysseja ja ennusteita toimialan, kilpailutilan- teen ja taloudellisen toimintaympäristön kehityksestä.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

LIITE 3 KORKOTUOTOT JA -KULUT

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Korkotuotot		
Saamisista ja veloista luottolaitoksilta	2 073	1 839
Saamisista asiakkailta	1 768	1 732
Saamistodistuksista	174	187
Muut korkotuotot	0	0
Korkotuotot yhteensä	4 016	3 758
Joista negatiiviset korot	1 124	980
Korkokulut		
Saamisista ja veloista luottolaitoksille	-160	-224
Saamisista ja veloista asiakkaille	-587	-360
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	-958	-974
Muut korkokulut	0	-3
Korkokulut yhteensä	-1 706	-1 562
Joista negatiiviset korot	-735	-569
Korkokate	2 310	2 196

LIITE 4 PALKKIOTUOTOT JA -KULUT, NETTO

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	48	26
Korttiliiketoiminnasta	5 866	5 080
Maksujenvälityksestä	3 817	3 121
Muut palkkiotuotot	1	6
Palkkiotuotot yhteensä	9 732	8 233
Palkkiokulut		
Korttiliiketoiminnasta	-2 692	-2 456
Maksujenvälityksestä	-771	-715
Muut palkkiokulut	-34	-25
Palkkiokulut yhteensä	-3 497	-3 196
Palkkiotuotot ja kulut, netto	6 235	5 037

LIITE 5 SIIJOITUSTEN NETTOTUOTOT

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	-5	2
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	161	131
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	11	-
Yhteensä	168	132
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot (IAS 39)		
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	-	5
Yhteensä	0	5
Valuuttatoiminnan nettotuotot	298	239
Sijoitusten nettotuotot yhteensä	466	376

Sijoitusten nettotuotot sisältää arvopaperisijoitusten nettotuotot lukuun ottamatta saamistodistusten korkoja, jotka on merkitty korkokatteeseen.

LIITE 6 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Liiketoiminnan kehittämismaksut pankeilta	440	440
Keskusluottolaitospalvelut pl. maksujenvälitys	81	50
Muut tuotot	141	122
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	661	612

LIITE 7 HENKILÖSTÖKULUT

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Palkat ja palkkiot	-1 552	-1 097
Henkilösivukulut	-41	-34
Eläkekulut		
Maksupohjaiset eläkejärjestelyt	-269	-206
Henkilöstökulut yhteensä	-1 862	-1 337

Lähipiirin palkkiot on esitetty liitteessä 29.

LIITE 8 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Muut hallintokulut		
Muut henkilöstökulut	-148	-144
Toimistokulut	-586	-282
ICT-kulut	-5 235	-4 874
Yhteyskulut	-211	-234
Edustus- ja markkinointikulut	-22	-18
Muut hallintokulut yhteensä	-6 202	-5 552
Muut liiketoiminnan kulut		
Vuokratkulut	-195	-185
Tilintarkastuspalkkiot	-17	-15
Muut liiketoiminnan kulut	-298	-184
Muut liiketoiminnan kulut yhteensä	-510	-384
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-6 712	-5 936
Tilintarkastuspalkkiot		
Lakisääteinen tilintarkastus	-16	-12
Muut asiantuntijapalvelut	-1	-3
Tilintarkastuspalkkiot yhteensä	-17	-15

LIITE 9 POISTOT AINEELLISISTA JA AINEETTOMISTA HYÖDYKKEISTÄ

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Koneista ja kalustosta	-19	-20
Aineettomista hyödykkeistä	-588	-568
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä yhteensä	-607	-588

LIITE 10 TULOVEROT

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	3	-43
Aikaisempien tilikausien verot	-4	0
Ulkomaille maksetut lähdeverot	-3	1
Laskennallisen verosaamisen muutos	-124	-60
Laskennallisen verovelan muutos	74	74
Tuloverot yhteensä	-54	-31

Tuloveroprosentti kotimaassa 20 % 20 %

Voimassa olevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Kirjanpidon tulos ennen veroja	246	149
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	-49	-30
+ Verovapaat tuotot	0	0
- Vähennyskelvottomat kulut	-1	-1
- Tulokseen sisällytettävät veronalaiset tuotot	0	0
+ Tulokseen sisällytettävät vähennyskelpoiset kulut	1	1
+ Aiempien vuosien vahvistettujen tappioiden käyttö	0	0
- Tappioista kirjaamatta jätetyt laskennalliset verosaamiset	0	0
- Aikaisempien tilikausien verot	-4	0
Tuloslaskelman verot	-54	-31

LIITE 11 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN TULOSLASKELMAERÄT ARVOSTUSLUOKITTAIN

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Rahoitusvarat		
Käypään arvoon muiden laajan tuoksen erien kautta kirjattavista (IFRS 9)		
Korkotuotot ja -kulut	-419	-
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	161	-
Osinkotuotot hallussa olevista osakkeista	11	-
Myyntivoitot ja -tappiot	-5	-
Odotettavissa olevat luottotappiot	8	-
Yhteensä	-244	0
Myytävissä olevista rahoitusvaroista (IAS 39)		
Korkotuotot ja -kulut	-	187
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	-	131
Osinkotuotot	-	5
Myyntivoitot ja -tappiot	-	2
Arvon alentumistappiot	-	-
Yhteensä	0	324
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavista (IFRS 9)/ Lainat ja muut saamiset (IAS 39)		
Korkotuotot ja -kulut	3 688	3 571
Muut tuotot	1 489	1 163
Arvon alentumiset lainoista ja muista saamisista (IAS 39)	-	23
Odotettavissa olevat luottotappiot (IFRS 9)	17	-
Yhteensä	5 193	4 757
Rahoitusvelat		
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavista		
Korkotuotot ja -kulut	-958	-1 562
Yhteensä	-958	-1 562
Valuuttatoiminnan nettotuotot	298	239
Muut liiketoiminnan tuotot ja kulut	-4 043	-3 608
Tulos ennen veroja	246	149

Varoja koskevat liitetiedot

LIITE 12 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN LUOKITTELU

Rahoitusvarat 31.12.2018

(1 000 €)	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	Odotettavissa olevat luottotappiot	Kirjanpitoarvo yhteensä
Käteiset varat	68 137			68 137
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	235 410		71	235 339
Lainat ja saamiset asiakkailta	41 723		279	41 444
Saamistodistukset *)		254 928		254 928
Osakkeet ja osuudet		1 032		1 032
Rahoitusvarat yhteensä	345 270	255 960	350	600 880
Muut varat				5 136
Varat yhteensä 31.12.2018				606 015

*) Odotettavissa olevat luottotappiot saamistodistuksista 67 tuhatta euroa.

Rahoitusvarat 31.12.2017

(1 000 €)	Lainat ja saamiset	Myytavissä olevat	Yhteensä
Käteiset varat	38 281		38 280
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	172 914		172 914
Lainat ja saamiset asiakkailta	35 791		35 791
Sijoitusomaisuus			
Saamistodistukset		304 699	304 699
Osakkeet ja osuudet		798	798
Rahoitusvarat yhteensä	246 987	305 497	552 483
Muut varat			3 826
Varat yhteensä 31.12.2017			556 310

Bonum Pankin vähimmäisvarantotalletus Suomen Pankkiin 31.12.2017 on siirretty vertailutiedoissa käteisistä varoista saamiin luottolaitoksilta.

Rahoitusvelat 31.12.2018

(1 000 €)	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	414 974	414 973
Velat asiakkaille	9 983	9 983
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	142 399	142 399
Rahoitusvelat yhteensä	567 355	567 355
Muut varat		6 948
Varat yhteensä 31.12.2018		574 302

Rahoitusvelat 31.12.2017

(1 000 €)	Kirjanpitoarvo yhteensä	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	405 688	405 688
Velat asiakkaille	4 801	4 801
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 713	109 713
Rahoitusvelat yhteensä	520 202	520 202
Muut velat		4 138
Velat yhteensä 31.12.2017		524 340

LIITE 13 KÄYVÄT ARVOT ARVOSTUSMENETELMÄN MUKAISESTI

Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot 31.12.2018

(1 000 €)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpitoarvo
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat					
Osakkeet ja osuudet	-	-	1 032	1 032	1 032
Saamistodistukset	58 901	196 027	-	254 928	254 928
Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat					
Lainat ja muut saamiset	-	276 099	-	276 783	276 783
Rahoitusvarat yhteensä	58 901	472 810	1 032	532 743	532 743
Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat					
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	100 425	42 500	-	142 925	142 399
Muut rahoitusvelat	-	424 956	-	424 956	424 956
Rahoitusvelat yhteensä	100 425	467 456	0	567 881	567 355

Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot 31.12.2017

(1 000 €)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpitoarvo
Toistuvasti käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat					
Myytävissä olevat rahoitusvarat	52 837	251 861	798	305 497	305 497
Jaksotettuun hankintamenuon arvostettavat rahoitusvarat					
Lainat ja muut saamiset	-	208 916	-	208 916	208 706
Rahoitusvarat yhteensä	52 837	460 777	798	514 413	514 203
Jaksotettuun hankintamenuon arvostettavat rahoitusvelat					
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	101 382	10 003	-	111 385	109 713
Muut rahoitusvelat	-	410 489	-	410 489	410 489
Rahoitusvelat yhteensä	101 382	420 492	0	521 874	520 202

Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvän arvon määrittäminen

Rahoitusvarat ja -velat merkitään taseeseen käypään arvoon tai jaksotettuun hankintamenuun.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostaminen on kuvattu tarkemmin liitteessä 1 Tilinpäätöksen laatumisperiaatteet.

Käyvän arvon hierarkiat

Taso 1 sisältää rahoitusinstrumentit, joiden arvo määräytyy likvideiltä markkinoilta saatavien markkinahintanoteerausten perusteella. Likvideiksi markkinoiksi katsotaan sellaiset markkinat, joilta hintanoteeraukset saadaan säännöllisesti. Tähän ryhmään merkitään kaikki julkisesti noteeratut arvopaperit.

Taso 2 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit, joiden arvostuksessa käytetään yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä tai -malleja, jotka perustuvat todennettavissa oleviin markkinahintoihin perustuviin oletuksiin. Tasolle 2 merkittyjen rahoitusinstrumenttien käypä arvo voi perustua esimerkiksi vastaavanlaisen instrumentin markkinanoteerauksesta tai rahoitusvälineen osien markkinanoteerauksesta johdettuun arvoon. Tähän ryhmään merkitään korttiluotot sekä muut instrumentit, joilla ei käydä kauppaa likvideillä markkinoilla.

Taso 3 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit ja muut varat, joiden käypä arvo ei perustu markkinanoteerauksiin tai arvostusmenetelmien tai -mallien avulla todennettavissa olevien markkinahintojen perusteella laskettuun arvoon. Arvostusmenetelmissä käytettyihin oletuksiin liittyy usein epävarmuutta. Tasolle 3 merkittyjen varojen käypä arvo perustuu usein kolmannelta osapuolelta saatuun hintatietoon. Tähän ryhmään merkitään noteeraamattomat osakkeet ja rahastot.

Siirrot käyvän arvon hierarkian tasojen välillä

Siirrot hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaneen tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Tilikaudella ei tapahtunut siirtoja tasojen välillä.

Tasolle 3 merkittyjen rahoitusvarojen tapahtumat

(1 000 €)	2018
Kirjanpitoarvo 1.1.	798
+ Hankinnat	65
+/- Laajan tuloksen eriin kirjatut arvonmuutokset	169
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 032

Herkkyysanalyysi tasolle 3 merkityille rahoitusvaroilta

31.12.2018

(1 000 €)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	1 032	155	-155
31.12.2017			

(1 000 €)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Myytävissä olevat rahoitusvarat	798	120	-120

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen käyvän arvon herkkyys on laskettu olettamalla arvopaperin käyvän arvon muuttuvan 15 prosenttia.

Bonum Pankilla ei ole kertaluonteisesti käypään arvoon arvostettuja varoja.

LIITE 14 RAHOITUSVAROJEN ARVONALENTUMISTAPPIOT

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) määrässä tilikauden aikana tapahtuneet muutokset on esitetty alla olevissa taulukoissa.

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

(1 000 €)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2018	222	103	252	578
Siirrot vaiheeseen 1	36	-85	-95	-144
Siirrot vaiheeseen 2	-3	13	-33	-23
Siirrot vaiheeseen 3	-2	-1	160	157
Uusien luottojen myöntämisestä johtuva lisäys	92	22	37	150
Taseesta pois kirjaamisesta johtuva vähennys	-22	-8	-83	-113
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-44	-2	-29	-76
Lopullisen luottotappion kirjaamisesta johtuva vähennys	-	-	31	31
Vaikutukset yhteensä	56	-62	-12	-17
ECL 31.12.2018	279	42	241	561

Vieraan pääoman ehtoiset rahoitusvarat (saamistodistukset)

(1 000 €)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2018	66	9	-	75
Alkuperäisestä hankinnasta johtuvat lisäykset	52	7	-	59
Taseesta pois kirjaamisesta johtuva vähennys	-49	-9	-	-59
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-9	-	-	-9
Vaikutukset yhteensä	-6	-2	-	-8
ECL 31.12.2018	60	7	-	67

Kauden aikana kirjatut arvonalentumistappiot

(1 000 €)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
ECL:n vähennys luottotappioina poistetuista saamisista	-31	-
ECL:n muutos lainoista ja saamisista sekä taseen ulkopuolisista eristä	48	-
ECL:n muutos saamistodistuksista	8	-
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos	-	23
Lopulliset luottotappiot	-271	-233
Kauden aikana kirjatut arvonalentumistappiot yhteensä	-245	-210

Lainojen ja saamisten kertyneet arvonalentumistappiot taseessa

(1 000 €)	
Arvonalentumistappiot 1.1.2017	140
+/- Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos	-13
Arvonalentumistappiot 31.12.2017	126

Vertailukauden arvonalentumistappiot on kirjattu korttiluottosaamisista. Arvonalentumistarkastelu on tehty saamisryhmäkohtaisesti.

LIITE 15 KÄTEISET VARAT

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankeilta	68 137	38 281
Käteiset varat yhteensä	68 137	38 281

Käteisiin varoihin luetaan shekkitili Suomen Pankissa poislukien vähimmäisvarantotalletuksen osuus. Bonum Pankin vähimmäisvarantotalletus Suomen Pankkiin 31.12.2017 on siirretty vertailutiedoissa käteisistä varoista saamiin luottolaitoksilta.

LIITE 16 LAINAT JA SAAMISET

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	4 072	1 016
Muut	231 267	171 898
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta yhteensä	235 339	172 914
Lainat ja saamiset asiakkailta		
Lainat	5 815	3 119
Luottokorttisaamiset	34 970	32 373
Muut saamiset	658	299
Lainat ja saamiset asiakkailta yhteensä	41 444	35 791
Lainat ja saamiset yhteensä	276 783	208 706

Bonum Pankin vähimmäisvarantotalletus Suomen Pankkiin 31.12.2017 on siirretty vertailutiedoissa käteisistä varoista saamiin luottolaitoksilta.

LIITE 17

SIJOITUSOMAISUUS

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat (IFRS 9)		
Saamistodistukset	254 928	-
Osakkeet ja osuudet	1 032	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat (IAS 39)		
Saamistodistukset	-	304 699
Osakkeet ja osuudet	-	798
Sijoitusomaisuus yhteensä	255 960	305 497

Sijoitukset 31.12.2018

(1 000 €)	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	
Noteeratut			
Julkisyhteisöiltä	29 830	-	29 830
Muilta	26 065	-	26 065
Muut			
Julkisyhteisöiltä	196 027	-	196 027
Muilta	3 005	1 032	4 038
Sijoitukset yhteensä	254 928	1 032	255 960

Sijoitukset 31.12.2017

(1 000 €)	Myytävissä olevat rahoitusvarat		Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	
Noteeratut			
Julkisyhteisöiltä	23 322	-	23 322
Muilta	27 008	-	27 008
Muut			
Julkisyhteisöiltä	234 968	-	234 968
Muilta	19 401	798	20 199
Sijoitukset yhteensä	304 699	798	305 497

LIITE 18 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Bonum Pankin aineettomat hyödykkeet ovat POP Pankki -ryhmän yhteistyökumppaneiden toimesta toteutettuja tietojärjestelmiä, joihin Bonum Pankilla on IAS 38 Aineettomat hyödykkeet -standardissa tarkoitettu määräysvalta. Yhteistyökumppaneista merkittävin on Oy Samlink Ab. Merkittävimmät aineettomat hyödykkeet ovat keskuspankkipalveluissa ja korttitoiminnassa käytettäviä tietojärjestelmiä. Muut aineettomat hyödykkeet muodostuvat mm. lisensseistä.

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Tietojärjestelmät	1 276	1 797
Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	1 353	36
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2 629	1 833

Aineettomien hyödykkeiden muutokset 2018

(1 000 €)	Tieto- järjestelmät	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	3 396	36	3 433
+ Lisäykset	31	1 353	1 384
+/- Siirrot erien välillä	36	-36	0
Hankintameno 31.12.	3 464	1 353	4 817
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-1 600	0	-1 600
- Poistot	-588	0	-588
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-2 188	0	-2 188
Kirjanpitoarvo 1.1.	1 797	36	1 833
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 276	1 353	2 629

Aineettomien hyödykkeiden muutokset 2017

(1 000 €)	Tieto- järjestelmät	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	3 396	0	3 396
+ Lisäykset	0	36	36
- Vähennykset	0	0	0
Hankintameno 31.12.	3 396	36	3 433
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-1 032	0	-1 032
- Poistot	-568	0	-568
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-1600	0	-1 600
Kirjanpitoarvo 1.1.	2 364	0	2 364
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 797	36	1 833

LIITE 19 AINEELLISET HYÖDYKKEET

Koneiden ja kaluston muutokset

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Hankintameno 1.1.	113	107
+ Lisäykset	6	6
Hankintameno 31.12.	119	113
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-74	-54
- Poistot	-19	-20
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-93	-74
Kirjanpitoarvo 1.1.	39	53
Kirjanpitoarvo 31.12.	26	39

LIITE 20 MUUT VARAT

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Siirtosaamiset		
Korot	673	650
Muut siirtosaamiset	1 343	922
Muut	216	139
Muut varat yhteensä	2 233	1 711

LIITE 21 TULOVEROT

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Tuloverosaaminen	3	0
Laskennalliset verosaamiset	244	244
Verosaamiset yhteensä	248	244
Tuloverovelka	0	40
Laskennalliset verovelat	344	416
Verovelat yhteensä	344	456

Laskennalliset verosaamiset 2018

(1 000 €)	1.1.2018	IFRS 9 siirtymän vaikutus 1.1.2018	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2018
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	7	-7	-	-	0
Saamisryhmäkohtaisista arvonalentumisista	23	-23	-	-	0
Käypään arvoon laajan tuloksen kautta arvostettavista sijoituksista	-	138	-131	17	24
Laskennallinen verosaaminen tappiosta	-	-	63	-	63
Saaduista ennakkomaksuista	214	-	-56	-	158

Yhteensä	244	107	-124	17	244

Laskennalliset verosaamiset 2017

(1 000 €)	1.1.2017	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2017
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	14	-	-7	7
Ryhmäkohtaisista arvonalentumisista	28	-5	-	23
Laskennallinen verosaaminen tappiosta	-	-	-	-
Saaduista ennakkomaksuista	270	-56	-	214
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	312	-60	-7	244

Laskennalliset verovelat 2018

(1 000 €)	1.1.2017	IFRS 9 siirtymän vaikutus 1.1.2018	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2017
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	146	-146	-	-	0
Käypään arvoon laajan tuloksen kautta arvostettavista sijoituksista	-	146	-	-11	135
Aineettomista hyödykkeistä	270	-	-74	13	209
Laskennalliset verovelat yhteensä	416	0	-74	2	344

Laskennalliset verovelat 2017

(1 000 €)	1.1.2017	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2017
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	111	-	35	146
Aineettomista hyödykkeistä	344	-74	-	270
Laskennalliset verovelat yhteensä	455	-74	35	416

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät ja niihin liittyvät laskennalliset verot 2018

(1 000 €)	Muutos, brutto	Laskennallinen vero	Muutos netto
Käyvän arvon rahasto	-147	29	-118
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät yhteensä	-147	29	-118

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät ja niihin liittyvät laskennalliset verot 2017

(1 000 €)	Muutos, brutto	Laskennallinen vero	Muutos netto
Käyvän arvon rahasto	211	-42	168
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät yhteensä	211	-42	168

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

LIITE 22 VELAT LUOTTOLAITOKSILLE JA ASIAKKAILLE

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Velat luottolaitoksille		
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat	284 867	288 273
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	130 106	117 415
Velat luottolaitoksille yhteensä	414 973	405 688
Velat asiakkaille		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	9 983	4 801
Velat asiakkaille yhteensä	9 983	4 801
Velat luottolaitoksille ja asiakkaille yhteensä	424 956	410 489

LIITE 23 YLEISEEN LIIKKEESEEN LASKETUT VELKAKIRJAT

	31.12.2018	31.12.2017
Joukkovelkakirjalainat	99 913	99 717
Sijoitustodistukset	42 485	9 996
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	142 399	109 713

Bonum Pankki Oyj on laskenut liikkeelle tilikaudella 2016 kolmivuotisen vaihtuvakorkoisen 100 miljoonan euron vakuudettoman joukkovelkakirjalainan. Laina on listattu Helsingin pörssiin. Tilinpäätöshetkellä ulkona on lisäksi sijoitustodistuksia nimellispääomaltaan yhteensä 42,5 miljoonaa euroa.

LIITE 24 MUUT VELAT

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Varaus odotettavissa olevista luottotappioista	210	-
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	373	117
Siirtovelat		
Korkovelat	59	51
Saadut ennakkomaksut	1 104	1 527
Muut siirtovelat	1 347	928
Muut		
Velat korttitapahtumista	3 298	863
Muut	211	195
Muut velat yhteensä	6 604	3 682

Bonum Pankki on perinyt vuosina 2014 ja 2015 keskusluottolaitostoiminnassa ja korttiliiketoiminnassa käytettävien tietojärjestelmien kehittämiskustannusten kattamiseksi kehittämismaksuja kaikilta ko. palveluja käyttäviltä pankeilta. Pankeilta perityistä maksuista ei ole tuloutettu sitä osaa, jolla on katettu aineettomaksi hyödykkeeksi aktivoituja menoja. Maksut on tässä tapauksessa käsitelty ennakkomaksuina ja ne on merkitty muihin velkoihin. Maksujen tuloutus tapahtuu silloin, kun aineetonta hyödykettä käytetään liiketoiminnassa.

LIITE 25 OMA PÄÄOMA

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Osakepääoma	10 000	10 000
Sidotut rahastot		
Käyvän arvon rahasto		
Myytavissä olevien sijoitusten arvostuksista	-	556
Oman pääoman ehtoiset (IFRS 9)	276	-
Vieraan pääoman ehtoiset (IFRS 9)	222	-
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	20 000	20 000
Kertyneet voittovarot		
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	1 022	1 296
Tilikauden voitto (tappio)	192	118
Oma pääoma yhteensä	31 713	31 970

Osakepääoma

Osakepääomaan merkitään maksettu osakepääoma. Bonum Pankilla on yhteensä 900 000 osaketta, missä ei ole tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Sidotut rahastot

Käyvän arvon rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen laskennallisella verolla vähennettynä. Käyvän arvon muutos voi olla positiivinen tai negatiivinen. Rahastoon merkityt erät siirretään tuloslaskelmaan, kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalentuminen.

Vapaat rahastot

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon on merkitty se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota ei ole merkitty osakepääomaan sekä sellainen muu oman pääoman sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot ovat aiemmilta tilikausilta kertyneitä varoja, joita ei ole siirretty oman pääoman rahastoihin tai jaettu voitonjakona omistajille. 1.1.2018 käyttöön otetun IFRS 9 -standardin vaikutus kertyneisiin voittovaroihin on esitetty liitteessä 2.

Erittely käyvän arvon rahaston muutoksista 1.1.-31.12.2018 (IFRS 9)

(1 000 €)	Vieraan pääoman ehtoiset	Oman pääoman ehtoiset	Yhteensä
Käyvän arvon rahasto 31.12.2017	385	171	556
IFRS 9 -siirtymän vaikutus	60	-	60
Käyvän arvon rahasto 1.1.2018	445	171	616
Käyvän arvon lisäykset	463	384	847
Käyvän arvon vähennykset	-572	-253	-825
Tuloslaskelmaan siirretyt	-161	-	-161
Odotettu luottotappio saamistodistuksista	-8	-	-8
Laskennalliset verot	56	-26	29
Käyvän arvon rahasto 31.12.2018	222	276	498

Erittely käyvän arvon rahaston muutoksista 1.1.-31.12.2017 (IAS 39)

(1 000 €)	Yhteensä
Käyvän arvon rahasto 1.1.2017	387
Käyvän arvon muutos, myytävissä olevat rahoitusvarat	341
Tuloslaskelmaan siirretyt	-131
Laskennalliset verot	-42
Käyvän arvon rahasto 31.12.2017	556

Muut liitetiedot

LIITE 26 ANNETUT VAKUUEDET

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Annetut vakuudet		
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Muut vakuudet Suomen Pankille	16 805	16 389
Annetut vakuudet yhteensä	16 805	16 389

LIITE 27 TASEEN ULKOPUOLISET SITOUUMUKSET

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
Luottolupaukset	108 616	101 283
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	108 616	101 283

LIITE 28 MUUT VUOKRASOPIMUKSET

Bonum Pankki on vuokrannut toimitilansa sekä liiketoiminnassa käytettäviä laitteita.

Maksettavat ja saatavat vähimmäisvuokrat sisältävät ei-peruutettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat tai saatavat vähimmäisvuokrat. Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten ei-peruutettavana osuutena käsitellään irtisanomisajan mukaista vuokraa.

(1 000 €)	31.12.2018	31.12.2017
1 vuoden kuluessa	84	167
1-5 vuoden kuluessa	-	10
yli 5 vuoden kuluttua	-	0
Yhteensä	84	176

LIITE 29 LÄHIPIIRITIEDOT

Bonum Pankin lähipiiriin kuuluvat yhtiön hallituksen ja johtoryhmän jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin kuuluu myös Bonum Pankin emoyhteisö POP Pankkiliitto osk sekä sen toimitusjohtaja ja tämän sijainen. Lisäksi lähipiiriin kuuluvat sellaiset yhteisöt, joissa johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä ja/tai heidän läheisillä perheenjäsenillään on määräysvalta tai yhteinen määräysvalta. Johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Bonum Pankin hallitus ja toimitusjohtaja sekä johtoryhmä. Avainhenkilöihin kuuluu myös POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja tämän sijainen. Lähipiiriin kuuluvat myös Bonum Pankin kanssa samaan konserniin kuuluvat yhteisöt.

Bonum Pankki on myöntänyt lähipiirille asunto- ja kulutusluottoja tilikaudella 2018 henkilökunnan ehdoin ja ne on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Liiketapahtumat lähipiiriin kuuluvien avainhenkilöiden kanssa

(1 000 €)	Avainhenkilöt		Muut	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Varat				
Luotot	867	864	-	-
Velat				
Talletukset	31	-	1 129	781
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Luottolupaukset	30	47	250	250

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden saama kompensatio

(1 000 €)	1.1.- 31.12.2018	1.1.-31.12.2018
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	788	507
Yhteensä	788	507

Toimitusjohtajan ja hallituksen sekä varahenkilöiden saama kompensatio 1.1.-31.12.2018

(1 000 €)	Palkka ja palkkiot	Lakisääteiset eläkekulut
Dahlqvist Anders, toimitusjohtaja (16.1.2018 asti)	193	36
Orrenmaa Marjo, vt toimitusjohtaja (17.1.-28.1.2018)	20	4
Salo Kirsi, vt toimitusjohtaja (29.1.-12.12.2018)	96	18
Ali-Tolppa Pia, toimitusjohtaja (13.12.2018 alkaen)	9	2
Lemettinen Pekka, hallituksen puheenjohtaja (30.1.2018 alkaen)	17	-
Salo Kirsi, hallituksen puheenjohtaja (29.1.2018 asti)	2	-
Linna Hanna, hallituksen varapuheenjohtaja	6	-
Hulkko Timo	5	-
Zilliacus Mikael	6	-
Helenius Arvi	1	-
Yhteensä	355	58

LIITE 30 TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

”Tammikuussa 2019 Bonum Pankki ja Pohjoismaiden Investointipankki (NIB) perustivat 35 miljoonan euron lainaohjelman PK-yritysten ja ympäristöhankkeiden rahoittamiseen. Lainaohjelma on seitsemän vuoden mittainen. Pankki laski myös liikkeelle 20 miljoonan euron kaksivuotisen suunnatun joukkovelkakirjalainan. Bonum Pankin sijoitustodistusohjelma uusittiin tammikuussa ja ohjelman kokoa kasvatettiin 250 miljoonaan euroon.

Bonum Pankin hallituksella ei ole tiedossa muita sellaisia tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta tilinpäätöksessä esitettyyn informaatioon.”

TILINPÄÄTÖKSEN JA TOIMINTAKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUS

Espoossa 14. päivänä helmikuuta 2019

Bonum Pankki Oyj:n hallitus

Pekka Lemettinen
Hallituksen puheenjohtaja

Arvi Helenius

Mikael Zilliacus

Hanna Linna

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Espoossa 14. päivänä helmikuuta 2019

KPMG OY AB

Tiia Kataja
KHT

